

Gøril Tvedten Jorem

Vietnamesiske lesekarrierer

Masteroppgave
Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag

Sammendrag

Denne masteroppgaven omhandler vietnamesiske innvandreres litteraturinteresse, og da spesielt hvordan deres litteraturinteresse har utviklet seg i et livsløpsperspektiv. Forskningsspørsmålet mitt lyder: hvilke lesekarrierer kan en finne blant vietnamesiske innvandrere, og hvilke faktorer har påvirket utviklingen av disse?

Masteroppgavens empiriske materiale er samlet gjennom kvalitative intervju med fem vietnamesiske innvandrere rekruttert med vekt på variasjon og bredde. Jeg har gjennomført individuelle intervju og jeg har valgt å basere datainnsamlingen på delvis strukturerte intervju.

Det empiriske materialet er videre analysert og drøftet med utgangspunkt i den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori, Jan Mukařovskýs estetiske teorier og Pierre Bourdieus kultursosiologi.

Masteroppgaven gir et svært sammensatt bilde av de fem lesekarrierenes utvikling. Informantene møter historiske og geografiske omveltninger med ulike utgangspunkt, noe som har fått store konsekvenser for lesekarrierene deres. Det viser seg samtidig at informantenes posisjon i det sosiale rommet spiller en viktig rolle i forbindelse med den litterære smaken de utøver gjennom lesekarrierene, noe som blir spesielt tydelig blant informantene i voksen alder da de gir uttrykk for en norsk middelsmak. Hvilke funksjoner litteraturen tillegges får i tillegg betydning for de utgivelsene den enkelte informant fremhever som givende. Samtlige informanter vektlegger litteraturens underholdende funksjon under oppveksten, mens den kognitive funksjon etter hvert overtar fullstendig. Informanter leser i voksen alder litterære utgivelser som bidrar til at de lærer noe om samfunnet og menneskene rundt seg. Hos enkelte informanter suppleres denne kognitive funksjonen med enten en estetisk eller en sosial funksjon.

Forord

Takk til de fem informantene som lot seg intervju om egne lesekarrierer.

Videre takk til Jofrid Karner Smidt for verdifull veiledning, og for tålmodighet til å besvare små og store spørsmål under arbeidet med denne oppgaven.

Jeg vil gjerne takke Åshild Ubostad Plener, Irene Eikefjord, Kamilla Skaarud, Sissel Marie Vatne og øvrige medstudenter for et verdifullt fellesskap på masterrommet i 5. etasje. Det sosiale og faglige miljøet har bidratt til å gjøre arbeidet med oppgaven betydelig lettere. I tillegg takk til Sunniva Evjen for kaffepauser med frustrerte masterstudenter.

Takk til Unni Knutsen for lån av opptaksutstyr.

Avslutningsvis vil jeg gjerne takke min far for korrekturlesingen han har gjort.

Gøril Tvedten Jorem

Oslo, 15. desember 2008

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	s. 7
Forskningsspørsmål med avgrensinger	s. 8
Avklaring av enkelte sentrale begreper	s. 9
Videre struktur på masteroppgaven	s. 10

Del I. Metode, teori og aktuell forskning

METODISKE OVERVEIELSER	s. 11
Valg av en kvalitativ tilnærming	s. 11
Valg av det kvalitative intervju som metode	s. 12
Datainnsamling	s. 14
a. Utforming av intervjuguide	s. 14
b. Rekruttering av informanter	s. 15
c. Gjennomføring av intervjuene	s. 16
Intervjuerens utgangspunkt	s. 17
TEORETISKE TILNÆRMINGER	s. 20
Den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori	s. 20
Jan Mukařovskýs estetiske teorier	s. 22
a. Den estetiske funksjon	s. 22
b. Den estetiske norm	s. 24
c. Den estetiske verdi	s. 24
Pierre Bourdieus kultursosiologi	s. 25
AKTUELL FORSKNINGSLITTERATUR	s. 28
Innvandrerens litteraturinteresse	s. 28
Utvikling av lesekarrierer	s. 29

Del II. Empiri

BAKGRUNN	s. 31
Vietnamesisk 1900-tallshistorie	s. 31
Personer med vietnamesisk bakgrunn i Norge	s. 32
NYERE VIETNAMESISK LITTERATUR	s. 34
VIETNAMESISKE LESEKARRIERER	s. 36
Nhungs lesekarriere	s. 36
Thanh's lesekarriere	s. 39
Haos lesekarriere	s. 42
Uocs lesekarriere	s. 45
Linhs lesekarriere	s. 48

Del III. Analyse og drøfting av empiri

ANALYSE AV EMPIRI	s. 51
Analyse av Nhungs lesekarriere	s. 51
a. Livsløp og lesing	s. 51
b. Kapital og distinksjoner	s. 53
c. Litteraturens funksjon	s. 54
Analyse av Thanh's lesekarriere	s. 55
a. Livsløp og lesing	s. 55
b. Kapital og distinksjoner	s. 56
c. Litteraturens funksjon	s. 57
Analyse av Haos lesekarriere	s. 58
a. Livsløp og lesing	s. 58
b. Kapital og distinksjoner	s. 60
c. Litteraturens funksjon	s. 61

Analyse av Uocs lesekarriere	s. 62
a. Livsløp og lesing	s. 62
b. Kapital og distinksjoner	s. 64
c. Litteraturens funksjon	s. 65
Analyse av Linhs lesekarriere	s. 65
a. Livsløp og lesing	s. 65
b. Kapital og distinksjoner	s. 67
c. Litteraturens funksjon	s. 68
DRØFTING AV EMPIRI	s. 70
Utvikling av lesekarrierene	s. 70
a. Første fase av lesekarrierene	s. 70
b. Andre fase av lesekarrierene	s. 71
c. Tredje fase av lesekarrierene	s. 73
d. Fjerde fase av lesekarrierene	s. 74
e. Femte fase av lesekarrierene	s. 76
Litteraturens funksjon gjennom lesekarrierene	s. 77
KONKLUSJONER	s. 80
Forslag til videre forskning	s. 82
LITTERATURLISTE	s. 83
VEDLEGG	s. 88
Vedlegg I. Intervjuguide til informantene	s. 88
Vedlegg II. Informasjonsskriv til informantene.....	s. 91
Vedlegg III. Skjønnlitteratur omtalt av informantene	s. 92

INNLEDNING

Folkebiblioteket er i dag det kulturtilbudet innvandrere benytter seg mest av, og brukes i langt større grad enn for eksempel kino, konserter og forestillinger, utstillinger og sportsbegivenheter (se Vassenden 1997 & Blom 1998). I tillegg til utlån av bøker gir folkebibliotekene tilgang til aviser og tidsskifter, samtidig som gratis tilgang til internett ser ut til å være avgjørende for innvandreres bruk av denne kulturinstitusjonen. Folkebiblioteket fremstår som en møteplass på tvers av individuelle interesser og behov, og representerer dermed en type arena vi vet mange innvandrere savner i det norske samfunn (se ABM-utvikling 2008).

Innvandreres hyppige bruk av folkebibliotekene gjør det problematisk at vi vet lite eller ingenting om hvilke litterære interesser som bidrar til at de oppsøker denne kulturinstitusjonen. Det har vært en viss økning i interessen for innvandrere som bibliotekbrukere de siste årene, men uten at dette har fått forskningsmessige resultater. Robert W. Vaagan fremhever i utredningen «Bibliotekene og det flerkulturelle Norge» (Vaagan 2006) hvordan slik forskning er nødvendig for å kunne tilby et fullgodt utvalg av litteratur og annet materiale – både fysisk og elektronisk – til denne delen av befolkningen. Kunnskap om lånernes interesser vil samtidig være avgjørende for en fullgod formidling av denne gjennom individuell veiledning, arrangementer og annen utadrettet virksomhet.

Denne masteroppgaven vil omhandle innvandrere og deres litterære interesser, mer presist hvordan innvandreres litteraturinteresse har utviklet seg gjennom deres livsløp. Fokuset vil være på hvilken litteratur de har lest i ulike faser av livet, hvordan lesingen har endret seg mellom de ulike fasene, og samtidig hvilke faktorer som har påvirket deres lesing i de ulike fasene. En kunnskap om dette vil gi en bedre forståelse av hvordan innvandreres litteraturinteresse har utviklet seg, noe som vil gi en mer dynamisk forståelse av de leserne en møter i dagens folkebibliotek.

Forskningsspørsmål med avgrensninger

Under det videre arbeidet med denne masteroppgaven vil jeg ta utgangspunkt i følgende forskningsspørsmål: Hvilke lesekarrierer kan en finne blant vietnamesiske innvandrere, og hvilke faktorer har påvirket utviklingen av disse?

Innvandrere med bakgrunn fra Vietnam er valgt som utgangspunkt da personer med denne nasjonalitetsbakgrunnen fremstår som svært interessant i norsk sammenheng. I Norge utgjør personer med bakgrunn fra Vietnam en betydelig innvandrerguppe på til sammen 18 300 personer, hvor størstedelen av dem har vært over ti år i landet (se Henriksen 2007 s. 62). Den lange fartstiden i Norge kan sannsynligvis forklares med Vietnamkrigen og den påfølgende sammenslåingen av Nord- og Sør-Vietnam i 1976, hendelser som har bidratt til at flere hundre tusen vietnamesere har levd i eksil de siste 40 til 50 årene. Til tross for en sterk vestlig påvirkning i Vietnam siden midten av 1800-tallet fremstår de kulturelle forskjellene mellom Vietnam og Norge som betydelige. Det vil dermed være interessant å se hvordan de vietnamesiske innvandrene har tilpasset seg det norske samfunn, og spesielt hvordan de har tilpasset seg norsk kunst og kultur.

Jeg har videre valgt å avgrense forskningsspørsmålet til kun å gjelde lesing av skjønnlitteratur. Dette valget er gjort fordi skjønnlitteratur egner seg godt til å sammenligne informantenes lesekarrierer i de to ulike kulturelle kontekstene som Vietnam og Norge representerer, og fordi jeg opplever informantenes valg av skjønnlitteratur som et uttrykk for informantenes oppfattelse av seg selv og sine omgivelser. Dette vil bidra til å fremheve paralleller og forskjeller mellom informantenes ulike lesekarrierer. Valget kan samtidig begrunnes med en mer praktisk årsak – en inkludering av sakprosa vil bidra til at masteroppgavens rammer overskrides.

Avklaring av enkelte sentrale begrep

Fokuset på vietnamesiske innvandreres lesekarrierer nødvendiggjør en avklaring av enkelte begrep som vil figurere videre utover i denne masteroppgaven. Dette vil være begrep som både er tilknyttet det flerkulturelle forskningsfeltet og det litterære forskningsfeltet.

Lesekarriere. En persons lesekarriere har jeg selv valgt å definere som «en strukturorientert beskrivelse eller fremstilling av en persons lesing gjennom livet». Denne bygger på Kirsten Danielsens definisjon av et livsløp som «en retrospektiv fortelling eller fremstilling av en persons liv, eller store deler av dette livet» (Danielsen 2002, gjengitt etter Fossland 2004 s. 48).

Litteraturinteresse. En persons litteraturinteresse er i stor grad personlig og egen interesse, og kan forstås som den litteraturen den enkelte person foretrekker fremfor annen litteratur. Cecilie Naper vektlegger i utgivelsen «Kvinner, lesing og fascinasjon» hvordan litterær fascinasjon «oppstår i møte mellom leser og litteratur innenfor en gitt kontekst. Lesere møter litteraturen med sin historisk og kulturelt bestemte forforståelse» (Naper 2007b s. 18).

Innvandrer. Jeg har valgt å basere meg på Arbeids- og inkluderingsdepartementets definisjon av en innvandrere som «en person som er født i et annet land, har to utenlandskfødte foreldre og er bosatt i Norge» (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2007 s. 9).

Etterkommer (av innvandrere). Arbeids- og inkluderingsdepartementet har definert etterkommere av innvandrere som «en person født i Norge av to utenlandskfødte foreldre» (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2007 s. 4). Begrepet vil i denne masteroppgaven brukes i stedet for andregenerasjonsinnvandrere og førstegenerasjonsnordmann.

Flyktning. Jeg har valgt å basere meg på Utlendingsnemndas definisjon av en flyktning som en person som «med rette frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, [og] befinner seg utenfor det land han er borger av» (Utlendingsnemnda 2004). Med mindre annet er spesifisert, har jeg inkludert flyktninger i det mer generelle innvandrerbegrepet.

Videre struktur på masteroppgaven

Denne masteroppgaven består av tre ulike deler – i tillegg til en innledning, en litteraturliste og to vedlegg.

Oppgavens første del vil innledes med en presentasjon av de metodiske overveielene jeg har gjort i forbindelse med den gjennomførte undersøkelsen. Jeg vil argumentere for hvorfor en kvalitativ tilnærming til forskningsspørsmålet er valgt, jeg vil argumentere for hvorfor individuelle intervjuer basert på en intervjuguide er gjennomført og samtidig vil jeg argumentere for andre valg jeg har gjort i forbindelse med datainnsamlingen. Videre vil jeg presentere de tre teoretiske tilnærmingene som er valgt – den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori, Jan Mukařovskýs estetiske teorier og Pierre Bourdieus kultursosiologi. Den aktuelle forskningslitteraturen som eksisterer på feltet vil deretter bli presentert for å gi leseren et bilde av det foreliggende forskningsfelt.

I oppgavens andre del vil jeg innledningsvis redegjøre for Vietnams nyere historie, og jeg vil kort redegjøre for den vietnamesiske befolkningen i Norge. I tillegg vil jeg gjøre rede for hovedtrekkene innen nyere vietnamesisk litteratur. Jeg vil deretter gi en individuell presentasjon av lesekarrierene til de fem informantene jeg har intervjuet, hvor fokuset vil være på en beskrivelse av aktuelle preferanser i lesekarrierenes ulike faser.

Oppgavens tredje del innledes med en analyse av de fem lesekarrierene presentert i foregående oppgavedel, og blir etterfulgt av en helhetlig drøfting av de analyserte lesekarrierene. Analysen og drøftingen er gjort med utgangspunkt i de teoretiske tilnærmingene presentert i oppgavens andre del. Avslutningsvis vil jeg presentere mine konklusjoner, som samtidig vil inneholde forslag til videre forskning.

METODISKE OVERVEIELSER

Formålet med all samfunnsfaglig forskning er å fremskaffe kunnskap om ulike forhold i samfunnet – ikke bare i forhold til enkeltmennesker eller ulike samfunnsgrupper, men også i forhold til samfunnet som helhet. Samfunnsvitenskapelig metode angir hvordan en skal gå frem for å tilegne seg denne kunnskapen, og hvordan en skal sikre at kunnskapen oppfyller nødvendige krav til vitenskapelig kvalitet og relevans. Selve begrepet «metode» kommer fra det greske ordet «methodos» som betyr å følge en bestemt vei mot et mål som innebærer ny viten og innsikt (se Johannessen & Tufte 2002 s. 26). Begrepet henviser med andre ord til konkrete fremgangsmåter for gjennomføring av vitenskapelige undersøkelser, og fremstår dermed som et redskap mer enn et mål i seg selv.

Valg av en kvalitativ tilnærming

Under arbeidet med masteroppgaven har jeg valgt å ta utgangspunkt i en kvalitativ tilnærming til forskningsspørsmålet. En slik tilnærming fremstår i utgangspunktet som meget omfattende og innholdsrik – det finnes ingen entydig definisjon av hva en kvalitativ tilnærming innebærer. Sentralt i de ulike definisjonene står likevel en henvisning til et fenomens egenskaper og karaktertrekk.

Mitt valg av en kvalitativ tilnærming kan først og fremst begrunnes med at det er gjennomført lite eller ingen forskning i forhold til lesekarrierer i forkant av denne undersøkelsen, verken i en nasjonal eller internasjonal sammenheng. En kvalitativ tilnærming åpner for alternative forståelser av viktige aspekter ved menneskers lesekarrierer. Tilnærmingens åpenhet vil kunne fremheve informantenes forståelse av egne lesekarrierer, og dermed bidra til at jeg får den «korrekte» forståelsen sett fra deres ståsted. Det er informantene som bestemmer hva slags informasjon som registreres – begrepsgyldigheten blir dermed høy. At den kvalitative tilnærmingen samtidig er fleksibel vil medføre at det underveis vil være mulig å tilpasse undersøkelsesopplegget etter nyervervet kunnskap – forskningsprosessen blir dermed interaktiv.

Valg av en kvalitativ tilnærming kan videre begrunnes med at jeg ønsker å fremstille så pass ukvantifiserbar datamateriale som menneskers holdninger til og oppfatninger av egen virkelighet og

selvforståelse. I undersøkelsen vil jeg primært se på informantenes utsagn om hvilke aspekter ved egne lesekarrierer de tillegger viktighet, det vil si hvilke aspekter de selv opplever som betydningsfulle. Jeg ønsker å få åpne, nyanserte beskrivelser fra informantene, det vil si sammensatte konstruksjoner som ikke nødvendigvis lar seg synliggjøre gjennom en kvantitativ tilnærming.

En kvalitativ tilnærming vil imidlertid også ha sine begrensninger. Det vil bli vanskelig å synliggjøre hvorvidt mine funn blant et begrenset antall informanter er «representative» i vitenskapelig forstand. Og det vil videre bli vanskelig å dekke et tilstrekkelig bredt spekter av bakgrunner og lesekarrierer til å få med alle nyanser. Endelig vil en kvalitativ undersøkelse være ressursmessig krevende både tidsmessig og økonomisk, noe som i mitt tilfelle har definert en del klare rammer for undersøkelsen (se nedenfor). Den kvalitative tilnærmingen fremstår likevel som den best egnede i forhold til det å besvare forskningsspørsmålet mitt.

Valg av det kvalitative intervju som metode

Samtalen fremstår som det grunnleggende element i all kommunikasjon, både i de hverdagslige og de faglige sammenhenger. «Gjennom samtalen lærer vi hverandre å kjenne» hevder Steinar Kvale. «Vi lærer om andres erfaringer, følelser og håp, og den verden vi lever i» (Kvale 1997 s. 21). Innen humaniora har samtalen lenge vært benyttet som metode for å tilegne seg ny viten (Sokrates brukte som kjent dialogen til å tilegne seg filosofisk kunnskap), mens samtalen innen samfunnsvitenskapene kun har vært benyttet som selvstendig metode de siste tiårene. Filmen «Salmer fra kjøkkenet» (Hamer 2003) viser tydelig samtalens betydning når en gjennomfører samfunnsrelatert forskning – kommunikasjon øker forståelsen for de samfunnsmessige aspektene vi ønsker å undersøke¹.

I arbeidet med denne undersøkelsen har jeg valgt å ta utgangspunkt i det kvalitative forskningsintervju som metode for datainnsamlingen, en metode hvor nettopp samtalen står sentralt. Det kvalitative intervjuet er basert på den hverdagslige samtale, men med en faglig basis og en konsentrasjon rundt et spesifikt emne. Det kvalitative intervju blir av Steinar Kvale definert som «et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuendes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene» (Kvale 1997 s. 21). Ved bruk av det kvalitative intervju

---

¹ Nå tar jo filmen «Salmer fra kjøkkenet» utgangspunkt i positivismens objektivitetsideal, men filmen illustrerer likevel et poeng i denne sammenheng.

som metode ønsker jeg å innhente kvalitativ kunnskap slik det kommer til uttrykk gjennom relativt åpne intervju med informantene.

Jeg har valgt å begrense metodevalget til kun individuelle intervju, da det er den enkeltes holdninger og oppfatninger av egne lesekarrierer jeg opplever som relevant. Det er med andre ord den individuelle forståelsen av personlige lesekarrierer jeg er på jakt etter, og i mindre grad den dynamikken som fremkommer ved for eksempel å foreta såkalte gruppeintervju. Tilstedeværelsen av «uvedkommende andre» vil kunne vise seg å være lite heldig ved at det hindrer informantene i å snakke så fritt som hun eller han ville gjort uten andre tilstede.

Jeg har videre valgt å basere datainnsamlingen på det delvis strukturerte intervju, i metodelitteraturen også omtalt som intervju basert på intervjuguide. Jeg vil med dette kunne ta utgangspunkt i en mer ustrukturert, hverdagslig samtale (i forhold til et sterkt strukturert intervju hvor intervjuet ligner mer på et fastholdt spørreskjema), men jeg vil samtidig kunne forsikre meg om at samtalen får den nødvendige faglige forankringen ved å ha en oversikt over hvilke emner som skal gjennomgås i løpet av intervjuet. Bruk av en intervjuguide vil kunne sikre at intervjuet omhandler de emnene jeg ønsker å få belyst, og det vil være mulig å besvare forskningsspørsmålet på en adekvat måte. Selve intervjuguiden vil bli presentert senere i masteroppgaven.

Intervjuene vil videre ha et tydelig livsløpsperspektiv – det vil si et fokus på informantenes lesing av litteratur fra tidlig barndom til nåtid. Bruken av et slikt livsløpsperspektiv innen det kvalitative forskningsintervju vil åpne for ulike undersøkelseeffekter det er nødvendig å reflektere over. Et viktig aspekt vil være intervjuenes retrospektive karakter – når jeg som intervjuer er ute etter data om informantenes forhold til litteratur og lesing gjennom hele livsløpet vil det kunne skape feilkilder i forhold til hukommelsen. Det vil i løpet av intervjuet kanskje være vanskelig for informantene å huske ting, spesielt i forhold til de tidligste fasene av lesekarrieren hvor tidsrommet mellom hendelsen og intervjuet er størst. Samtidig er det blitt hevdet at et slikt livsløpsperspektiv gjør det mulig for informantene å utelate deler eller fordreie sin egen historie – det som fortelles gir et bilde av hvem informantene ønsker å fremstå som ovenfor intervjueren (med andre ord en form for idealisert selvframstilling). Det vil kanskje være vanskelig for informantene å innrømme hvilken litteratur de faktisk leser. Informantene vil kanskje «snobbe oppover», og vil gi inntrykk av at de leser

en annen litteratur enn de faktisk gjør². Fremstillingen av egne livsløp vil likevel alltid være konstruksjoner, da en fullstendig rekonstruksjon vil være umulig.

Datainnsamling

a. Utforming av intervjuguide

En innledende intervjuguide ble i januar 2008 utviklet med utgangspunkt i Steinar Kvaales «Det kvalitative forskningsintervju» (Kvale 1997) og Dag Ingvar Jacobsens «Hvordan gjennomføre undersøkelser?» (Jacobsen 2005). Et pilotintervju ble gjennomført 23. januar 2008, da jeg i forkant av de faktiske intervjuene ønsket tilbakemelding på intervjuguiden og på selve intervjusituasjonen. I etterkant av pilotintervjuene ble det gjort enkelte justeringer i den opprinnelige intervjuguiden, og den endelige intervjuguiden ble ferdigstilt (se Vedlegg I).

Da intervjuene ville fungere som mitt primære datamateriale, var det viktig at jeg gjennom disse intervjuene fikk den informasjonen som var nødvendig for å besvare forskningsspørsmålet på en adekvat måte. Det ble dermed avgjørende at intervjuguiden genererte informasjon som var interessant og aktuell i forhold til forskningsspørsmålet – med andre ord at intervjuguiden var tematisk og vitenskapelig relevant. Det ble videre viktig at intervjuguiden fremstod som dynamisk, slik at jeg ville kunne holde samtalen i gang og motivere informantene til å fortelle om sine erfaringer og følelser. Jeg utformet den endelige intervjuguiden på et enkelt og lett forståelig språk slik at informantene selv kunne fremheve det de mente var relevant, i tillegg til at den bestod av så pass åpne spørsmål at den åpnet for refleksjon.

I utformingen av intervjuguiden tok jeg utgangspunkt i en fasedeling av lesekarrieren, en inndeling som jeg mente ville fremstå som lett tilgjengelig for informantene. Jeg valgte å dele informantenes lesekarrierer inn i fire antall faser – «barndom», «ungdom», «sen ungdom/tidlig voksen» og «voksen». Denne faseinndelingen bygger jeg på fasene eller nivåene J. A. Appleyard presenterer i utgivelsen «Becoming a reader: the experience of fiction from childhood til adulthood» (Appleyard 1991).

---

² Mer generelle undersøkelseeffekter vil selvfølgelig kunne gjøre seg gjeldende under gjennomføringen av intervjuene (se Kvale 1997 & Jacobsen 2005).

b. Rekruttering av informanter

Utgangspunktet for rekruttering av informanter til denne undersøkelsen har vært hensiktsmessighet. Valg av relevante utvalgsriterier har vært avgjørende, da ulike kriterier gjør at en får ulike informanter og som igjen fører til at en får ulikt datamateriale.

Utgangspunktet for undersøkelsen har vært å intervju innvandrere med en felles nasjonalitetsbakgrunn, og som nevnt innledningsvis har jeg valgt å ta utgangspunkt i innvandrere med bakgrunn fra Vietnam. Informantene jeg har intervjuet har alle bodd eller arbeidet i Oslo, noe som har vært viktig av praktiske årsaker. Videre har alle informantene vært over 25 år, fordi det har vært avgjørende for undersøkelsen at informantene faktisk har opparbeidet seg en lesekarriere. Intervjuene har foregått på norsk, da bruk av tolk vil kunne bidra til flere uønskede undersøkelseeffekter (blant annet ved at intervjuer og informant da mister den direkte dialogen som er nødvendig for en førstehånds forståelse og fortolkning av det som sies). Alle informantene jeg kom i kontakt med behersket norsk godt nok til at språket ikke hadde negativ innvirkning på gjennomføringen av undersøkelsen.

Ut over disse felleskriteriene er rekruttering av informanter gjort med utgangspunkt i variasjon innen de to aspektene kjønn og alder, aspekter som kan tenkes å påvirke informantenes lesekarrierer i ulik grad. Det kjønnsmessige aspektet er valgt fordi det gjennom ulike litteratursosiologiske undersøkelser er påvist hvordan kjønn påvirker personers litteraturinteresse og lesevaner. Videre er det sannsynlig at informanter med ulik alder vil ha opparbeidet seg ulike lesekarrierer basert på de muligheter og begrensninger informantene møter i ulike faser av livsløpet.

I Steinar Kvales utgivelse «Det kvalitative forskningsintervju» (Kvale 1997) vektlegges det hvordan antall informanter er avhengig av formålet med undersøkelsen. Ifølge Kvale vil det normalt være ideelt å ta utgangspunkt i et antall mellom 5 og 25 informanter, med et mål om 15 informanter som et gyllent utgangspunkt. Av ressurs- og tidsmessige årsaker har jeg intervjuet fem informanter, hvor alle har oppfylt kriteriene presentert i foregående avsnitt. Informantene er rekruttert gjennom kulturorganisasjonen Horisont (Stiftelsen Horisont 2006), Norsk vietnamesisk senter (Norsk vietnamesisk senter 200?) og Deichmanske bibliotek (Oslo kommune 200?).

Informantene jeg har rekruttert er:

- Nhung. Kvinne. 51 år gammel, født i Saigon³. Kom til Norge som flyktning i 1981. Rekruttert gjennom Deichmanske bibliotek.
- Thanh. Mann. 46 år gammel, født i Saigon. Kom til Norge som flyktning i 1983. Rekruttert gjennom Norsk vietnamesisk senter.
- Hao. Mann. 38 år gammel, født i Saigon. Kom til Norge som flyktning i 1983. Rekruttert gjennom Norsk vietnamesisk senter.
- Uoc. Kvinne. 33 år gammel, født utenfor Biên Hòa⁴. Kom til Norge i 1996 etter å ha giftet seg med en vietnamesisk flyktning bosatt i Norge. Rekruttert gjennom Deichmanske bibliotek.
- Linh. Kvinne. 27 år gammel, født i Oslo. Er etterkommer av to vietnamesiske flyktninger som kom til Norge i 1975. Rekruttert gjennom kulturorganisasjonen Horisont.

I forbindelse med rekrutteringen ble informantene tilsendt et skriv med informasjon om undersøkelsen (se Vedlegg II). Skrivet ble utdelt for å gjøre informantene oppmerksom på hva undersøkelsen ville omhandle, slik at de i forkant av intervjuene hadde mulighet til å reflektere rundt egne lesekARRIERER. Selve intervjuguiden ble imidlertid ikke vist informantene, da dette ville fått uheldige konsekvenser for den ustrukturerte, hverdagslige samtalen som er utgangspunkt for intervjuene.

c. Gjennomføring av intervjuene

De fem intervjuene ble gjennomført i løpet av januar og februar 2008. Innen denne rammen på to måneder ble det fra informantenes side bestemt tid og sted for intervjuene. Intervjuene ble alle gjennomført i løpet av informantenes arbeidstid og i tilknytning til informantenes arbeidssted – enten på selve arbeidsplassen eller på en nærliggende kafé.

---

³ Saigon fungerte som hovedstad i det tidligere Sør-Vietnam, men byen ble i 1975 omdøpt HỒ Chí Minh-byen. Samtlige av mine informantene jeg har intervjuet omtaler fremdeles byen som Saigon, og jeg har derfor valgt å benytte meg av denne betegnelsen i den resterende oppgaveteksten. Byen hadde i 2003 hele 4 850 400 innbyggere, noe som gjør den til Vietnams største by målt i antall innbyggere (se HỒ Chí Minh-byen 2007).

⁴ Biên Hòa er en av Vietnams største byer, med 282 100 innbyggere per 1993. Byen ligger i det sørlige Vietnam, 30 km nordøst for Saigon (se Biên Hòa 2007).

Alle intervjuene ble etter avtale med den enkelte informant tatt opp på bånd. En god dialog krever blant annet øyekontakt mellom intervjuer og informant, og bruken av en båndopptaker bidro til at det ble opprettet en naturlig samtale. Ingen av informantene hadde innvendinger mot bruk av mp3-spilleren, og det så ut til at samtlige informanter fort glemte den under intervjuene. Bruken av båndopptaker viste seg videre å være fordelaktig under det videre arbeidet med masteroppgaven, da jeg hadde mulighet til å sitere informantene ordrett uten den filtreringen som notater og hukommelse representerer. Enkelte av informantene kom imidlertid med viktig informasjon etter at selve intervjuet var ferdig og båndopptakeren var slått av. Denne informasjonen har jeg valgt å ikke sitere direkte i de påfølgende sidene, men heller valgt å innarbeide i oppgaven på andre måter.

Jeg har i utgangspunktet gjennomført ett intervju med hver enkelt informant. Det hevdes blant annet av Martyn Hammersley og Paul Atkinson at en slik «kvalitativ-metode-light» ikke er nok til at det etableres et tillitsforhold mellom informant og intervjuer, og at det dermed ikke vil oppstå en fullgod informasjonsutveksling (se Jacobsen 2005 s. 149). Det har imidlertid vært nødvendig med en slik avgrensning grunnet de ressursene jeg har hatt tilgjengelig, og jeg har selv opplevd informasjonsutvekslingen som svært god og nyttig. Intervjuene jeg gjennomførte varte fra 40 til 60 minutter.

Intervjuene ble transkribert i etterkant av intervjuene, for på den måten å lette det videre arbeidet med datamateriale. Samtidig ble det under arbeidet med transkriberingen enkelte ganger nødvendig å kontakte informantene for å avvikle misforståelser eller få informantene til å utdype utsagn og påstander.

Intervjuerens utgangspunkt

Asbjørn Johannessen og Per Arne Tufte vektlegger i utgivelsen «Introduksjon til samfunnsvitenskapelige metoder» (Johannessen & Tufte 2002) viktigheten av at intervjuer redegjør for sin egen posisjon og ståsted i forbindelse med samfunnsrelaterte undersøkelser. De påpeker hvordan de fleste aspekter av undersøkelsen vil være påvirket av forskerens egen bakgrunn. Marianne Gullestad underbygger dette ved å fremheve hvordan «enhver tolkning må med nødvendighet være en tolkning fra et bestemt ståsted. All kunnskap er 'situated'» (Gullestad 1996 s. 45). I de påfølgende

avsnittene vil jeg derfor kort redegjøre for min egen bakgrunn og lesekarriere for nettopp å gi et bilde av mine egne forutsetninger.

Jeg er født i 1982 ved Haukeland sykehus i Bergen. Jeg er oppvokst i Bergen sentrum med en mor som har hovedfag i nordisk, en far som har doktorgrad i sosialantropologi og tre yngre søsken. Foreldrene mine eide en større leilighet i bydelen Sandviken hvor vi bodde under hele oppveksten min – somrene ble imidlertid tilbrakt på familiens hytte i Hardanger. Kunst og kultur har hele tiden vært viktig for begge foreldrene mine, spesielt billedkunst og teater.

De første årene av lesekarrieren min var dominert av høytlesning – Roald Dahls «Heksene» og Liv Sandbergs «To hus tett i tett» ble lest, samtidig med mer politisk barnelitteratur som «Venner» av Helme Heine og «Mammaen min er så høy som stjernene» av Mette og Philip Newth. Som følge av min fars arbeid innen bistand bodde jeg i Angolas hovedstad Luanda fra jeg var 3 til jeg var 6 år gammel, og jeg tilbrakte dagene ved en svensk barnehage. De ansattes formidling av Astrid Lindgrens «Ronja Røverdatter» fremstod som betydelig for meg.

Som 7-åring begynte jeg som elev ved Krohnengen skole i Bergen, men utdanningsinstitusjonen fikk liten betydning for litteraturen jeg leste i de kommende årene. Av større betydning var turene til Bergen offentlige bibliotek med foreldre og venner, hvor Anthony Buckeridges romanserie «Stomp» og Angela Sommer-Bodenburgs romanserie «Den vesle vampyren» ble høyt verdsatt.

Som 11-åring flyttet jeg med familien til Namibias hovedstad Windhoek, igjen som følge av min fars arbeid innen bistand. Jeg opplevde her en form for spenning mellom behovet for å lese den velkjente norske litteraturen og lysten til å lese den afrikanske litteraturen som var tilgjengelig. Som 13-åring flyttet familien tilbake til Bergen, og jeg begynte på Rothaugen ungdomsskole. Jeg gikk nå i gang med å lese mer politisk litteratur, en litterær interesse som sammenfaller med et sterkt politisk engasjement blant meg og mine venninner. Utgivelser som Hans Scherfigs «Det forsømte forår» og Martin Andersen Nexøs «Pelle Erobreren» var viktige i så måte. Som 16-åring begynte jeg på videregående ved Bergen Katedralskole, hvor interessen for politisk litteratur ble erstattet med engelskspråklig litteratur som William Faulkners «The Sound and the Fury», Ernest Hemingways «A Farewell to Arms» og Sylvia Plaths «The Bell Jar».

Etter å ha fullført videregående i 2001, ble jeg student ved Nansenskolens linje «Idé, kultur og samfunn». Året etter tok jeg psykologi grunnfag ved Universitetet i Bergen, for i 2003 å begynne som bachelorstudent i bibliotek- og informasjonsvitenskap ved Høgskolen i Oslo. Denne bachelorgraden ble etterfulgt av en mastergrad, som jeg nå holder på å slutføre. I løpet av disse årene har lesing av pensumlitteratur dominert, men noe lesing av skjønnlitteratur er det likevel blitt. Trude Marsteins «Gjøre godt», Carl Frode Tillers «Skråninga», Per Olov Enquists «Nedstörtad ängel» og Jon Fosses «Naustet» har vært spesielt viktig for meg. I voksen alder har jeg samtidig søkt tilbake til litteratur fra Afrika, blant annet gjennom Pepetelas «Den gamle skilpadden», Chinua Achebes «Things Fall Apart» og Doris Lessings «The Grass is Singing». Jeg har dermed selv erfart at min egen lesekarriere har vært påvirket av mine møter med ulike kulturer.

TEORETISKE TILNÆRMINGER

Den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori fremstår som et avgjørende teoretisk utgangspunkt, da jeg med masteroppgaven har som siktemål å kartlegge hvordan informantene har utviklet seg som lesere gjennom livet. Den teoretiske tilnærmingen presenterer et begrepsapparat som vil gjøre en slik kartlegging mulig. Jeg vil basere meg på bidragene til «Livsløp: oppvekst, generasjon og sosial endring» (Frønes, Heggen & Myklebust 1997) i min fremstilling av teorien.

Videre har Jan Mukařovský tilgjengeliggjort et begrepsapparat som gjør det mulig å tilegne seg en bedre forståelse av hvilken funksjon litteraturen har i informantenes liv, hvilke litterære normer som legges til grunn for deres valg av litteratur og samtidig hvilke verdier mennesker fremhever som viktige i deres vurdering av litteratur. I min fremstilling av Mukařovskýs teorier vil jeg basere meg på artikkelen «Aesthetic function, norm and value as social facts» (Mukařovský 1970), samt de to essayene «The place of the aesthetic function among other functions» (Mukařovský 1977a) og «The aesthetic norm» (Mukařovský 1977b).

Pierre Bourdieus kultursosiologiske arbeider vil endelig benyttes for å drøfte relasjonen mellom informantenes posisjon i det sosiale rom og deres litterære smak. Den videre presentasjonen av Bourdieus teoretiske arbeider baseres på hans egen «Distinksjonen» (Bourdieu 1995) og hans «Kultursosiologiska texter» (Bourdieu 1986).

Den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori

Den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori har de siste årene fått en styrket akademisk oppmerksomhet i Norge, blant annet gjennom arbeidet til Marianne Gullestad (1995) og Kirsten Thorsen (2005). Innen samfunnsvitenskapene refererer livsløpsbegrepet ofte til «en retrospektiv fortelling eller fremstilling av en persons liv, eller store deler av dette livet» (Danielsen 2002, gjengitt etter Fosslund 2004 s. 48). Teorien kan med andre ord anvendes for å dekke hele eller – som tilfelle er i denne masteroppgaven – tematiske aspekter ved livsløpet. Det fokuseres på de individuelle og samfunnsmessige betingelsene for livets gang, og hvordan disse to aspektene sammenfaller.

Et sentralt begrepsapparat i den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori er livsløpets ulike faser – en forståelse av selve fasene, samt overgangen og forholdet mellom dem. Overgangen mellom de ulike fasene fremstår som betydelige vendepunkter – da livet tar en ny retning i form av studier, arbeid, ekteskap og så videre. Disse overgangene er ofte knyttet til kulturelt bestemte normer og forestillinger om når de bør eller skal finne sted, gjerne i form av lover eller ulike former for ritualer. Det fremheves samtidig hvordan oppveksten og ungdomstiden utgjør sentrale formingsfaser i livsløpet. Glen H. Elder, jr. og Michael J. Shanahan viser i artikkelen «Oppvekst, sosiale endring og handlingsevne» (Elder & Shanahan 1997) hvordan hendelser i fortiden kan påvirke personer videre i livet.

Livsløpsteorien omfatter altså et samspill mellom historisk tid, sosialt rom og individuell utvikling. I artikkelen «Oppvekst, sosial endring og handlingsevne» (Elder & Shanahan 1997) viser Elder og Shanahan hvordan dette kontinuerlige samspillet kan forstås ut fra fire sentrale elementer – (a) menneskers liv i relasjon til historisk tid og geografisk sted, (b) menneskers handlingsevne, (c) sosial tidsplassering og (d) sammenvevde livsløp.

(a) Mennesker født i ulike historiske perioder vil møte verden med ulike muligheter og begrensninger – livet til en person født i 1950 vil nødvendigvis arte seg annerledes enn livet til en person født samme sted i 1970. Samtidig er det geografiske sted med på å styre individet og dets handlinger – livsløpet til en person som er oppvokst i Oslo vil nødvendigvis arte seg annerledes enn livsløpet til en person som er oppvokst i Saigon, selv om begge er født i 1960. Personers historiske og geografiske utgangspunkt representerer både muligheter og begrensninger i forbindelse med utviklingen av livsløpene deres. «Et livsløp følger en løype» vektlegger Jens Chr. Hansen, «og en løype går gjennom et terreng. Ingen hendelse i tid er ubundet av rom» (Hansen 1997 s. 242). Samtidig er det verdt å merke seg at mennesker opplever historiske og geografiske hendelser på forskjellige måter – hendelser som får store konsekvenser for en person får ikke nødvendigvis de samme konsekvenser for en annen person, selv om de er født på samme sted og til samme tid.

(b) Menneskers evne til handling og til å foreta individuelle beslutninger fremstår som avgjørende innen deres livsløp. Individuell handlingsevne kan få betydelige konsekvenser for menneskers liv. «Livsløpsstudier bygger ofte på den grunnleggende erkjennelsen at folk søker kontroll med sitt livsløp, og at de i ulik grad lykkes med dette» fremhever Glen H. Elder, jr. og Michael J. Shanahan

(Elder & Shanahan 1997 s. 24). Menneskers planleggingsevne fremstår som sentralt i denne sammenheng, da det refererer til «bestemte aspekt ved den allmenne handlingsevne, som den veloverveide, selvreflekterte og selv-kontrollerte prosessen som influerer utformingen av videre livsløp, fra yrkessuksess til personlige relasjoner» (Elder & Shanahan 1997 s. 25).

(c) Sosial tidsplassering handler om hvordan alderens sosiale betydning strukturerer livsløpet «gjennom aldersnormer og sanksjoner, gjennom sosiale tidsskjemaer for når begivenheter er forventet å finne sted og i hvilken rekkefølge, gjennom generelle aldersfaser (for eksempel barndom og ungdom), og gjennom aldershierarkier i organisasjoner» (Elder & Shanahan 1997 s. 25). Sosial tidsplassering henviser til når tidsrelaterte begivenheter som ekteskap, barnefødsler og pensjonering skal finne sted, fasenes varighet og i hvilken rekkefølge fasene skal forekomme, samt tidsavstanden mellom dem.

(d) Sosial regulering og dannelse av sosiale mønstre oppstår som følge av relasjoner mellom slektninger, venner og andre betydningsfulle mennesker i en persons liv. De enkelte livsløp sammenflettes på utallige måter, og ens livsløp er i stor grad påvirket av de ulike aktørene som deltar i ens liv.

Jan Mukařovskýs estetiske teorier

Jan Mukařovskýs teoretiske arbeider har et strukturalistisk og fenomenologisk fundament, men han videreutvikler teoriene ved blant annet å fokusere på den sosiale og den historiske konteksten resepsjonen av kunst har. Spesielt sentralt i hans teoretiske arbeider er den estetiske funksjon, den estetiske norm og den estetiske verdi – tre aspekter som videre vil få hovedfokus.

a. Den estetiske funksjon

En funksjon er ifølge Mukařovský ikke en egenskap ved fenomenet i seg selv, men er en sosial konstruksjon tillagt fenomenet av et kollektivt hele. Funksjonen fremstår dermed som en sosialt bestemt forestilling om et fenomens hensikt og mening. I essayet «The place of the aesthetic function among other functions» fremheves viktigheten av å ha det vurderende subjekt som utgangspunkt for en stadfestelse av funksjonsbegrepet (se Mukařovský 1977a s. 38). Dette bidrar blant annet til at en

endring av perspektiv i tid, sted eller mellom sosiale grupper vil bidra til ulike forståelser av et fenomens funksjon. «A phenomenon which, in one time period, country, etc., was the privileged bearer of the aesthetic function may be incapable of bearing this function in a different time, country, etc.» skriver Mukařovský (Mukařovský 1970 s. 3).

En slik forståelse av funksjonsbegrepet gjør det videre mulig å hevde at ethvert fenomen fremstår som grunnleggende polyfunksjonell. «No sphere of human action or human creation is limited to a single function» skriver Mukařovský. «There is always a greater number of functions, and there are tensions, variances, and balancing among them» (Mukařovský 1977a s. 37). I sine arbeider skiller Mukařovský mellom fire hovedfunksjoner et fenomen kan være i besittelse av – en praktisk, en teoretisk, en estetisk og en symbolsk funksjon.

Å skille mellom en praktisk og en teoretisk funksjon er vanskeligere i forhold til litteratur enn andre kunstformer, og jeg har derfor valgt å omtale disse to funksjonene under ett – en kognitiv funksjon. Et litterært verk tillegges kognitiv funksjon når leseren får kunnskap, innsikt og viten gjennom verket – altså at leseren lærer noe av å lese verket.

Den estetiske funksjon besitter ifølge Mukařovský flere særtrekk (se Mukařovský 1970 s. 20-22). Spesielt relevant i denne sammenheng er den estetiske funksjons mulighet til å fokusere oppmerksomheten på objektets utforming. For eksempel vil en vektlegging av en utgivelses kompleksitet eller integritet kunne underbygge subjektets fokus på utgivelsens form, noe som dermed vil bygge opp under utgivelsens estetiske funksjon. Mukařovský legger samtidig vekt på den estetiske funksjons evne til å skape lystfølelse og behag hos subjektet. Når jeg videre i denne masteroppgaven omtaler et verks underholdende funksjon, vil det være dette aspektet ved den estetiske funksjon jeg henviser til.

Den symbolske funksjon henviser oppmerksomheten på «the effectiveness of the relation between the symbolized thing and the symbolized sign. [...] This effectiveness of the relationship between the sign and the thing designated by it is therefore a fundamental and indispensable feature of a symbolic sign» (Mukařovský 1977a s. 41). Litteratur tillegges med andre ord symbolsk funksjon ved å symbolisere eller representere noe for subjektet, for eksempel ved å representere ferie eller fritid, atskilt fra arbeid eller hverdag.

b. Den estetiske norm

De gjeldende estetiske normer innen kunsten utarbeides ifølge Mukařovský av den «seriøse» kunsten til det ledende samfunnssjikt (se Mukařovský 1978 s. 68). Med det ledende samfunnssjikt henviser Mukařovský til det kulturelt ledende sjikt, og ikke nødvendigvis til samfunnets øvre sjikt i sosial eller økonomisk forstand. De lavere samfunnssjiktene overtar vanligvis normene til den «seriøse» kunsten, men omformer disse i forhold til egne kulturelle tradisjoner. Dette fremstår imidlertid kun som et grunnskjema, og Mukařovský vektlegger at «forholdet mellom dem er ikke mekanisk, og det skjer ofte at andre sjikt og klasser er bærere av den ledende estetiske norm» (Mukařovský 1978 s. 69). En estetisk norm er ifølge Jan Mukařovský tenkt som et orienteringspunkt, og er ment å brytes fremfor å opprettholdes. Det er dermed mulig for gamle normer å leve side og side med nye normer – det er ingen automatikk i at gamle normer forsvinner med en gang nye normer oppstår. Normer forandres mellom ulike historiske tider og geografiske steder, da kunst er påvirket av ulike kulturelt betingede faktorer.

I essayet «The aesthetic norm» (Mukařovský 1977b) vektlegger Mukařovský hvordan ulike estetiske og ikke-estetiske normer vil kunne gjøre seg gjeldende innen et litterært verk – for eksempel materielle, tekniske og praktiske normer, samtidig med rent estetiske normer «which are older in their origin than the work of art but which the artist brings into it as elements of its structure» (Mukařovský 1977b s. 54). Det er ifølge Mukařovský sentralt hvorvidt den estetiske norm fremstår som overordnet eller underordnet andre normer, og hvordan den estetiske norm forholder seg til andre normer. Ifølge Mukařovský er disse aspektene imidlertid avhengig av hvilke samfunnssjikt en fokuserer på – i de kulturelt ledende sjikt har den estetiske norm ofte en relativt selvstendig stilling i forhold til øvrige normer, og ser ofte ut til å innta en overordnet stilling. Dette i motsetning til øvrige kulturelle sjikt hvor den estetiske norm fungerer sammen med andre normer, og i enkelte tilfeller også inntar en underordnet stilling.

c. Den estetiske verdi

Vurdering av kunst fremstår både som en personlig og som en kollektiv handling, da den individuelle og personlige vurderingen alltid er påvirket av kollektivets verdigrunnlag og derfor vil inkludere

elementer fra en sosial og kollektiv helhet. Grunnet dens sosiale forankring er den estetiske verdi og vurdering alltid i forandring – enhver forandring i tid, rom og sosialt miljø fører til forandringer av den estetiske verdi og vurdering. Forandringene ligger i den estetiske verdiens vesen, «som er en prosess og ikke ubevegelighet, energia og ikke ergon» (Mukařovský 1978 s. 73). Innen et samfunn finnes det samtidig flere ulike sjikt innen kunsten, derfor finnes det ifølge Mukařovský også flere nivåer av den estetiske verdi og vurdering. «De forskjellige faktorene har sin egen eksistens, men ofte krysser de hverandre og går over i hverandre» vektlegges det av Mukařovský (Mukařovský 1978s. 75).

Videre vil litteratur som kunst være ladet med ulike verdier – politiske, etiske, kognitive, estetiske og andre. Som leser møter man disse verdiene med sitt eget verdisystem, og Jan Mukařovský vektlegger i sine teorier hvordan de ikke-estetiske verdier er helt avgjørende for betrakterens estetiske vurdering av det litterære verk. Estetisk verdi fremstår som summen av alle ikke-estetiske verdier, «and is really nothing but a general term for the dynamic totality of their mutual interrelationships» (Mukařovský 1970 s. 88).

Pierre Bourdieus kultursosiologi

Sosiologen Pierre Bourdieu presenterer i utgivelsen «Distinksjonen» (Bourdieu 1995) sine kultursosiologiske teorier. Formålet med utgivelsen har ifølge Bourdieu selv vært å påvise ulike sosiale variasjoner innen menneskers kulturelle preferanser, og samtidig vise hvilke mekanismer og samfunnsforhold som gjør at noen kulturelle preferanser betraktes som mer verdifulle enn andre (se Bourdieu 1995 s. 44). Pierre Bourdieu presenterer i utgivelsen et metodisk rammeverk for undersøkelser av slike kultursosiologiske forskjeller, og bruker sin egen undersøkelse i Frankrike som et illustrerende eksempel.

Det sosiale rommet fremstår som selve rammeverket for Bourdieus kultursosiologiske teorier. Menneskers posisjon i dette sosiale rommet vil i utgangspunktet være avhengig av kapitalvolum, sammensetning av kapital og endring av disse over tid. Dette bestemmes i hovedsak ut fra to differensieringsprinsipper – økonomisk kapital og kulturell kapital. Mens økonomisk kapital henviser til de økonomiske ressursene en har tilgang til, henviser kulturell kapital til ulike kulturelle ressurser og kompetanser. I utgivelsen «Kultursociologiska texter» (Bourdieu 1986) definerer Bourdieu kulturell kapital i forhold til tre ulike former – den kulturelle kapital kan opptre i objektiv form (som

for eksempel kunstverk eller bøker), den kan opptre i kroppsliggjort form (som for eksempel varige disposisjoner i kropp og sinn) og den kan opptre i institusjonalisert form (som for eksempel utdanningspapirer). Menneskers posisjon i det sosiale rom vil avgjøres av deres mengde og sammensetning av de to kapitalformene, noe som vil tilsi at mennesker med tilsvarende lik mengde og sammensetning vil grupperes sammen i det sosiale rom (og vil følgelig utgjøre en sosial klasse). I «Distinksjonen» (Bourdieu 1995) vektlegges det videre hvordan enhver klasse eller gruppe innehar en egen habitus, «en slags transformerende maskin, som får oss til å ‘reprodusere’ de sosiale forholdene vi selv har skapt, men på en relativt uforutsigbar måte» (Bourdieu 1993 s. 87, gjengitt etter Wilken 2008 s. 37).

Pierre Bourdieu vektlegger videre hvordan de ulike klassene eller gruppene fremstår som svært differensierte i forhold til kulturell smak. «Subjekter skiller seg fra hverandre ved hvordan de skiller mellom det vakre og det stygge, det utsøkte og det alminnelige eller vulgære – og gjennom disse skillene uttrykkes eller avsløres den posisjonen subjektene har» (Bourdieu 1995 s. 52). Det er ifølge Bourdieu overklassen som innehar den gode og den utsøkte smaken, en preferanse for de anerkjente verkene. Overklassens smak henviser til en preferanse som ansees som den høyst verdige, en preferanse som utgjør «den legitime smaken». Som en motsetning til overklassens legitime smak plasserer Bourdieu arbeiderklassens smak. Denne smaken er tilgjengelig for mange, «de[n] er vanlig inntil det vulgære [...] og de[n] krever liten kapitalinnsats av sine utøvere» (Rosenlund 1991 s. 43). Mellom disse to ytterpunktene plasserer Bourdieu middelklassens smak, «hvor de høyere kunststartenes mindre verker [...] forenes med de største verkene fra de lavere kunststartene» (Bourdieu 1995 s. 60).

I Norge har det blitt gjennomført mye forskning omkring ulikheter i det sosiale rommet, og de teoretiske modellene Bourdieu presenterer i «Distinksjonen» (Bourdieu 1995) er benyttet i flere empiriske undersøkelser. Det er verdt å merke seg hvordan flere av disse undersøkelsene påviser til dels store forskjeller mellom det norske og det franske sosiale rom, og det er samtidig påvist forskjeller i forbindelse med smakssosiologien mellom de to kulturene⁵. Utgivelsene «(Re)producing a cultural elite?» (Gripsrud & Hovden 2000), «Den ‘legitime kulturens’ moralske forankring» (Skarpenes 2007) og «Norge: mektig middelkultur» (Ytreberg 2004) redegjør alle tre for dette. Det

---

⁵ Spesielt relevant er forskjellene mellom den franske og den norske middelsmaken, hvor sistnevnte er opptatt av tilgjengelige romaner med kulturell legitimitet. Den norske middelsmaken fremstår som mer selvsikker enn den franske, og er mindre opptatt av å forholde seg til overklassens og arbeiderklassens smak (se Naper 2007b & Smidt 2002).

har ikke vært mulig å oppspore lignende undersøkelser gjennomført i Vietnam, men det teoretiske rammeverket er likevel relevant.

AKTUELL FORSKNINGSLITTERATUR

Innvandrerens litteraturinteresse

Liselotte Krebs og Astrid Werner har i forbindelse med prosjektet «Innvandrere og bibliotek» (Krebs & Werner 1998) intervjuet i overkant av 200 pakistanske kvinner om hvorvidt Deichmanske biblioteks samlinger samsvarer med gjeldende litteraturinteresse blant bibliotekets pakistanske brukere. En tydelig korrespondanse ble påvist, og forskningsrapporten viser samtidig hvordan den samme type litteraturinteresse ser ut til å gjøre seg gjeldende blant pakistanske kvinner bosatt i Norge og i Pakistan. Undersøkelsen konkluderer blant annet med at antall år kvinner har vært bosatt i Norge har lite å si for hvilken litteratur som blir lest, og at en overgang til norskspråklig litteratur ser ut til å gå svært gradvis for de pakistanske kvinnene bosatt i Norge (gjerne via aviser, ukeblader og fjernsyn). Overensstemmelsen mellom den litteraturen pakistanske kvinner bosatt i Norge og i Pakistan leser forklares med et tett nettverk blant de pakistanske kvinnene bosatt i Norge, og en utstrakt formidling av litteratur innad i disse nettverkene. Undersøkelsen til Krebs og Werner gir et bilde av lesevanene blant innvandrere med en annen nasjonalitetsbakgrunn enn den vietnamesiske som har fokus i denne masteroppgaven. Resultatene fremstår likevel som interessante, blant annet fordi innvandrere med bakgrunn fra Pakistan og Vietnam begge representerer grupper som har vært bosatt i Norge over lengre tid.

Den danske undersøkelsen «Frirum til integritet: en undersøgelse af de etniske minoriteters brug af bibliotekerne» (Statsbiblioteket, Odense Centralbibliotek & Århus Kommunes Biblioteker 2001) har hatt som formål å undersøke hvilken rolle bibliotekene spiller i innvandreres møte med det danske samfunn, hvordan innvandrerne benytter seg av biblioteket og hvilken betydning bibliotekene har i integrasjonsprosessen. Undersøkelsen påviser blant annet at informantene er tilfreds med bibliotekets generelle tilbud, altså de tilbud som ikke er rettet mot spesifikke brukergrupper. Det blir samtidig påvist at informantene er lite fornøyd med tilbudet på deres morsmål, et tilbud som blir vurdert som begrenset i antall og med for gamle utgivelser. Det blir videre fremhevet hvordan det hovedsakelig er voksne innvandrere som låner materiale på morsmålene, mens barn og unge hovedsakelig låner materiale på dansk og engelsk. «Bevidstheden om etnisk tilhørsforhold synes at vokse frem i løbet af puberteten, og de unge begynder at interessere sig for materialer om deres baggrund» hevdes det i utgivelsen (Statsbiblioteket, Odense Centralbibliotek & Århus Kommunes

Biblioteker 2001 s. 4). Selv om undersøkelsen kun tar utgangspunkt i innvandrernes bruk av bibliotekets materiale, gir den et interessant bilde av den generelle innvandrerbefolkningens lesevaner med relevans for det videre arbeidet med denne masteroppgaven.

Utvikling av lesekarrierer

Jofrid Karner Smidt har i sin doktoravhandling «Mellom elite og publikum: litterær smak og litteraturformidling blant bibliotekarer i norske folkebibliotek» (Smidt 2002) tatt sikte på å undersøke bibliotekarers litterære smak og deres holdninger til litteratur, samt hvordan disse litterære holdningene gjør seg gjeldene i deres formidling av litteratur. For å undersøke dette har Smidt blant annet gjennomført kvalitative intervjuer med ni informanter. For en bedre forståelse av informantenes litterære smak i voksen alder ble det under disse intervjuene blant annet fokusert på hvordan informantene har utviklet seg som lesere gjennom livet – hvilken litteratur som ble lest i ulike faser av livet, hvilke faktorer som påvirket litteraturinteressen deres i disse fasene og hvilke vurderinger som lå til grunn for den litteraturen som ble lest. Undersøkelsen har dermed en tilnærming som har mange likhetstrekk med min masteroppgave.

Det nordiske forskningsprosjektet SKRIN – Skriftkultur og mediebruk i nordiske familier – har hatt som målsetning å (a) undersøke utviklingen av skriftlige medier i forhold til utviklingen av andre medier de siste årene, (b) undersøke formidlingen av holdninger til og praksiser rundt litteratur ovenfor nye generasjoner av lesere med utgangspunkt i familien og (c) belyse forskjeller i menneskers forventninger til og utbytte av å lese – herunder forskjeller i livsløpet og forskjeller mellom generasjonene. Forskningsresultatene er blant annet presentert i Dorthe Berntsen og Steen Folke Larsens «Læsningens former» (Berntsen & Larsen 1993) og Sten Furhammars «Varför läser du?» (Furhammar 1997). Forskningsprosjektet fremstår som relevant for min masteroppgave først og fremst på grunn av fokuset på lesernes utvikling gjennom livet.

J. A. Appleyards utgivelse «Becoming a reader: the experience of fiction from childhood til adulthood» (Appleyard 1991) kan til en viss grad relateres til den forskningslitteraturen som allerede er omtalt. Basert på intervjuer med rundt 60 personer presenterer Appleyard fem ulike faser eller nivåer han mener alle lesere går gjennom uavhengig av bakgrunn og personlighet – the reader as a player, the reader as a hero and heroine, the reader as a thinker, the reader as an interpreter og the

pragmatic reader. Appleyard vektlegger imidlertid at «these roles are no more than shorthand labels for a cluster of distinctive responses, a set of attitudes and intentions readers bring to reading and of uses they make of it, which appear to shift as readers mature» (Appleyard 1991 s. 14). Selv om informantene mine vil ha et annet sosiokulturelt utgangspunkt enn Appleyards informanter, er arbeidet hans relevant i forhold til mine diskusjoner omkring lesekarrierenes faser.

Avslutningsvis omhandler Cecilie Napers doktoravhandling «Bestselgere i bibliotek og kiosk: kvinner, lesing og fascinasjon» (Naper 2007a) det Naper selv omtaler som henholdsvis biblioteklitteratur og kiosklitteratur, og hun fokuserer på kvinnelige lesere av disse to litteraturtypene fascineres av. Naper har tatt for seg mottagelsen av den mest utlånte biblioteklitteraturen og den mest solgte kiosklitteraturen, hun har analysert de ulike romanene, sett på bakgrunn og kulturvaner hos bibliotekbrukerne og kioskleserne og endelig analysert sammenhengen mellom den norske smaken og utviklingen i bokmarkedet fra 1990-tallet til i dag. Naper påpeker selv hvordan

de to litteraturtypene kan fortelle noe om hva som skaper fascinasjon hos en gruppe lesende norske kvinner på tvers av sosiale og kulturelle skillelinjer, mens forskjellene korresponderer med ulikheter i bakgrunn og utdanning, smak og sjangerforventninger hos bibliotekbrukerne på den ene sida og kiosklitteraturläserne på den andre (Naper 2007a s. 18).

Undersøkelsen fremstår som spesielt relevant i forhold til min diskusjon omkring mine informanters litterære interesse gjennom lesekarrierene sine.

BAKGRUNN

Vietnamesisk 1900-tallshistorie

Det 20. århundre har vært hendelsesrikt i vietnamesisk sammenheng, med flere politiske og sosiale omveltninger som har preget samfunnet på mange måter. For en fullgod forståelse av disse omveltningene er det imidlertid nødvendig å begynne på midten av 1800-tallet, da Frankrike koloniserer Vietnam og flere andre land i Sørøst-Asia⁶. Den franske koloniseringen fikk konsekvenser for de fleste aspekter ved det vietnamesiske samfunn, sentralt står likevel overgangen til et mer vestlig orientert utdanningssystem og innføringen av det latinbaserte skriftsystemet quốc ngữ som gjorde det mulig for langt flere vietnamesere å motta lese- og skriveopplæring (se Wikipedia 2008c).

Vietnam blir i likhet med resten av Frank Indokina okkupert av Japan under annen verdenskrig. Frigjøringsbevegelsen Viet Minh – med HỒ Chí Minh som leder – dannes i denne perioden for å løsrive Vietnam fra den daværende okkupasjonsmakten Japan og fra kolonimakten Frankrike. Okkupasjonsmakten Japan trekker seg ut av Vietnam i 1945, mens Frankrike på sin side vil at Fransk Indokina skal omdannes til en selvstendig føderasjon innen en fransk union. Dette blir av mange oppfattet som en fortsettelse av det franske koloniveldet, og uoverensstemmelsen danner oppløpet til den første indokinesiske krig som fra 1945 blir utkjempet mellom den vietnamesiske motstandsbevegelsen Viet Minh og Frankrike (se Wikipedia 2008a). Kampene pågår frem til 1954, og den påfølgende Genève-konferansen resulterer i Frankrikes totale tilbaketrekning fra Vietnam og en todeling av Vietnam mellom nord og sør. Nord-Vietnam blir ledet av frigjøringsbevegelsen Viet Minh, mens Sør-Vietnam blir ledet av den mer vestlig orienterte keiser BẢO ĐạI. Gjennom Genève-konferansen blir det tilrettelagt for at et valg skal avholdes innen to år for å gjenforene landet, men valget blir aldri avholdt grunnet uenigheter rundt organiseringen av gjenforeningen (se Wikipedia 2008a).

---

⁶ Fransk Indokina ble etablert i 1887, som sammen med Vietnam bestod av Kambodia, Laos, Thailand, Burma (nå Myanmar), en liten del av sørlige Kina og den delen av Malaysia som tilhører det asiatiske fastlandet (se Wikipedia 2008b).

Den andre indokinesiske krig – heretter omtalt som Vietnamkrigen – bryter ut mot slutten av 1950-tallet da Nord-Vietnam går inn i Sør-Vietnam for å samle det under et kommunistisk styre. USA involverer seg sterkt på den sørvietnamesiske siden, mens Sovjetunionen og Nord-Korea er betydelige allierte på Nord-Vietnams side. Krigen kulminerer i 1975 med oppsiktsvekkende tap for de amerikanske styrkene som var blitt direkte og dypt involvert i krigen, og i løpet av 1976 blir Sør-Vietnam innlemmet i det kommunistiske Nord-Vietnam. Mange av dem som støttet det sørvietnamesiske styret eller på andre måter fryktet det kommunistiske styrets forfølgelse, flyktet nå landet. Begrepet «båtflyktning» blir dannet, da det internasjonale nyhetsbildet preges av vietnamesere i overfylte båter på flukt fra landet.

Gjenoppbyggingen av Vietnam har tatt tid, og de påfølgende tiårene etter Vietnamkrigen har vært preget av et sterkt sentralisert politisk system og fattigdom. Landets økonomi er imidlertid et av verdens hurtigst voksende etter omfattende økonomiske reformer på 1980-tallet, en økonomi som blant annet styrkes av en raskt voksende turisme. Likevel er det vietnamesiske samfunn fremdeles påvirket av store sosiale, politiske og økonomiske problemer.

Personer med vietnamesisk bakgrunn i Norge

Ved utgangen av 2005 var det 18 300 personer med bakgrunn fra Vietnam bosatt i Norge, et antall som gjør dem til den sjettede største innvandrerguppen i landet. Ifølge Statistisk sentralbyrå har rundt 2/3 av den vietnamesiske innvandrerguppen (det vil si rundt 12 200 personer) selv innvandret fra Vietnam, mens de resterende 1/3 (det vil si rundt 6 100 personer) er etterkommere av innvandrere (se Henriksen 2007 s. 92).

Innvandrere med bakgrunn fra Vietnam er en av nasjonalitetsgruppene som har bodd lengst i Norge – bare 11 prosent har bodd i Norge mellom 0 og 4 år, 6 prosent har bodd i Norge mellom 5 og 9 år og hele 83 prosent har bodd i Norge i 10 år eller mer (se Henriksen 2007 s. 62). Denne innvandrerhistorien sammenfaller tydelig med sammenslåingen av Nord- og Sør-Vietnam i 1976 og den påfølgende strømmen av flyktninger denne sammenslåingen utløste. Hallvard Tjelmeland og Grete Brochmann gir i utgivelsen «Norsk innvandrerhistorie» likevel et sammensatt bilde av motivene for utvandringen blant de vietnameserne som endte opp i Norge. «Det var de som flyktet

av redsel for å bli drept på grunn av sin tilknytning til det gamle regimet, og det var de som flyktet på grunn av generell usikkerhet i forhold til livet under det nye sosialistiske regimet» (Tjelmeland & Brochmann 2003 s. 173).

Det bor per dags dato vietnamesiske innvandrere i alle landets fylker, men relativt få i Sogn og Fjordane, Nordland, Troms og Finnmark. Kun 26 prosent av personene med bakgrunn fra Vietnam er bosatt i Oslo, et påfallende lite antall sammenlignet med innvandrere med andre nasjonalitetsbakgrunner. Per 3. november 2001 bodde samtidig rundt 50 prosent av alle personer med vietnamesisk innvandrerbakgrunn i husholdninger som besto av foreldre og barn under 18 år. Bare 5,5 prosent av vietnameserne bodde i husholdninger som bestod av par uten barn, mens 10 prosent bodde i husholdninger som besto av enslige foreldre med barn. 11 prosent av vietnameserne var aleneboere (se Henriksen 2007 s. 65).

Innvandrere fra Vietnam har generelt lavere utdannelse enn gjennomsnittet blant innvandrere med ikke-vestlig nasjonalitetsbakgrunn bosatt i Norge⁷. Blant de vietnamesiske innvandrerne Statistisk sentralbyrå har utdanningsopplysninger om i aldersgruppen 30-44 år, har hele 45 prosent ingen fullført utdannelse eller grunnskole som høyeste utdanningsnivå. Kun 19 prosent har utdannelse på universitets- eller høyskolenivå, et antall som er lavere enn gjennomsnittet for den helhetlige befolkningen i Norge og i forhold til den øvrige innvandrerbefolkningen (se Henriksen 2007 s. 68). Det viser seg imidlertid at det er langt mer vanlig blant etterkommere av vietnamesiske innvandrere å ta høyere utdannelse, også i forhold til den øvrige befolkningen i Norge. Mens 31 prosent av de mellom 19 og 24 år i den totale befolkningen i Norge studerer ved et universitet eller en høyskole, gjør hele 47 prosent av etterkommerne med vietnamesisk bakgrunn det samme (se Henriksen 2007 s. 69).

Ved utgangen av 2005 var sysselsettingen blant innvandrere fra Vietnam på 65 prosent, noe som tilsvarer gjennomsnittet blant den totale innvandrerbefolkningen. Vietnamesiske innvandrere har likevel noe høyere inntekt sammenlignet med innvandrere med andre nasjonalitetsbakgrunner (se Henriksen 2007 s. 70).

---

⁷ Statistisk sentralbyrå skiller i sine utgivelser mellom vestlige og ikke-vestlige innvandrere. Ikke-vestlige innvandrere omfatter personer med bakgrunn fra Asia med Tyrkia, Afrika, Øst-Europa, Sør- og Mellom-Amerika. Vestlige innvandrere omfatter på sin side personer med bakgrunn fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania (se Statistisk sentralbyrå 2007).

NYERE VIETNAMESISK LITTERATUR

Vietnamesisk litteratur frem til begynnelsen av det 20. århundre har vært sterkt påvirket av litterære føringer fra nabolandet Kina. Vietnam fungerte som kinesisk provins og senere som kinesisk protektorat fra 200 f.kr. til rundt 1850 e.kr., og i den grad det er mulig å snakke om en selvstendig vietnamesisk litteratur i denne perioden er det litteratur skrevet med sterke kinesiske føringer⁸. Folkeeventyr inntar imidlertid en sterk posisjon i Vietnam i denne perioden. Ut over de universelle genretrekkene Vladimir Propp har redegjort for i sine arbeider (se Propp 1968), gir de vietnamesiske folkeeventyrene et innblikk i «the beliefs and habits, the individual and social customs, and the ethics of early Vietnamese society» (Duand & Huan 1985 s. 44).

Nyere vietnamesisk litteratur har utvilsomt blitt påvirket av den franske koloniseringen av landet, og den vietnamesiske litteraturen som er skrevet etter 1850 bærer tydelig preg av en sterk kulturformidling fra Frankrike. Ifølge utgivelsen «An introduction to Vietnamese literature» (Durand & Huan 1985) er det først nå det oppstår en vietnamesisk litteratur verdt omtale, da den litteraturen som skrives før den franske koloniseringen er både kvantitativt og kvalitativt beskjedent sammenlignet med det som nå utgis. Med koloniseringen skifter det litterære fokuset fra Kina til Frankrike, og oversettelser av franske klassikere – som de av Charles Baudelaire og André Gide – resulterte i større språklig variasjon og bruken av et mer variert genresystem enn det som tidligere fantes innen vietnamesisk litteratur (se Nguyen 2004).

Den franske innflytelsen når sitt høydepunkt mellom 1930 og 1945, men fortsetter likevel i Sør-Vietnam etter dette. Spesielt populært er romaner med et tydelig romantisk preg, som «ranges from mythological-historical works, through picaresque Montagnard tales [...] to black novels after the manner of Walpole and Anne Radcliffe» (Durand & Huan 1985 s. 179). Blant nordvietnamesiske forfattere utvikler det seg imidlertid en litterær trend hvor den kommunistiske ideologi blir utgangspunktet for den litteraturen som skrives – ofte omtalt som «socialist realism»⁹.

---

⁸ Det henvises til Wilt Idema og Lloyd Haft's utgivelse «A guide to chinese literature» (Idema & Haft 1997) for en innføring i kinesisk litteratur fra denne tiden.

⁹ Tuan Ngoc Nguyen gir en inngående fremstilling av denne trenden i avhandlingen «Socialist Realism in Vietnamese Literature: an analysis of the relationship between literature and politics» (Nguyen 2004).

I etterkant av sammenslåingen av Nord- og Sør-Vietnam i 1976 ble «socialist realism» hva en kan kalle en nasjonal maksime, og det ble i årene etter sammenslåingen bare utgitt litteratur som var i overensstemmelse med det kommunistiske regjeringspartiets politikk. Denne tendensen har imidlertid vært nedadgående de siste årene og stadig flere forfattere har begynt å se etter andre måter å beskrive samfunnet på (se Nguyen 2004). Det er også utgitt en stor mengde vietnamesisk litteratur utenfor Vietnams landegrenser – hovedsakelig romaner, noveller og biografier som er kritisk til den sittende regjeringen.

VIETNAMEISISKE LESEKARRIERER

Jeg vil nå presentere lesekarrierene til de fem informantene jeg har intervjuet i forbindelse med denne masteroppgaven. Lesekarrierene vil presenteres enkeltstående, og fokuset vil være på en beskrivelse av aktuelle preferanser i ulike faser av lesekarrierene – preferanser hos informantene fra cirka 0 til 6 år, preferanser hos informantene fra cirka 7 til 11 år, preferanser hos informantene fra cirka 12 til 19 år, preferanser hos informantene fra cirka 20 til 25 år og preferanser hos informantene fra cirka 26 og oppover. Denne fasedelingen bygger på de fem fasene eller nivåene presentert av J. A. Appleyard i hans utgivelse «Becoming a reader: the experience of fiction from childhood til adulthood» (Appleyard 1991).

Nhungs lesekarriere

Årstall og sted født: 1957 i Saigon.

Innvandring til Norge: Flyktet til Norge som 24-åring i 1981.

Utdannelse/arbeid: Er utdannet språkpedagog fra Universitetet i Saigon og bibliotekar fra Høgskolen i Oslo. Arbeider i dag 20 prosent ved et folkebibliotek i Oslos omegn hvor hun blant annet har ansvar for bibliotekets vietnamesiske samling.

Språkkunnskaper: Vietnamesisk, norsk, engelsk og fransk.

Familieforhold: Nhungs far hadde en relativt høy stilling innen det tidligere sørvietnamesiske militærvesenet, mens Nhungs mor hadde en relativt høy stilling innen helsevesenet. Nhung er selv gift med en vietnameser som arbeider innen et godt betalt kreativt yrke. De har to barn sammen.

Faktaboks

Nhung er født inn i en relativt velstående familie, med foreldre som begge besatte forholdsvis høye stillinger innen sine respektive felt. I Nhungs oppvekst var familien bosatt i en av Saigons sentrale bydeler, med et stort nettverk av familie og venner i nærheten. Samtidig bærer Nhungs oppvekst preg av foreldrenes interesse for kunst og kultur, og deres sans for spesielt vietnamesisk litteratur fremstilles av Nhung som betydningsfull. Denne interessen bidro til at familiens hus var fylt med litteratur, og Nhung fremhever selv at «fra veldig tidlig av kan jeg huske at det alltid var bøker i huset vårt, og det fantes ikke et rom hvor litteratur ikke utgjorde en viktig del av interiøret».

Foreldrenes høytlesning av vietnamesisk litteratur i Nhung's første leveår fremheves som svært betydningsfullt, da det bidro til at familiens medlemmer møttes daglig for å ha det hyggelig sammen. Farens lesing av vietnamesiske folkeeventyr var spesielt givende, men Nhung hevder selv at «jeg kan ikke huske hvilke spesifikke eventyr det var, men det var klassikere du finner i alle vietnamesiske eventyrsamlinger». De fantastiske elementenes tilstedeværelse i eventyrene var for Nhung spesielt berikende, og hun vektlegger hvordan disse elementene gjorde høytlesningen mer underholdende. «Jeg kan huske jeg likte eventyr med drager og slikt, det var veldig gøy å lese eventyr om sånne fantasiskapninger» sier Nhung.

Som 7-åring begynte Nhung som elev ved en fransk utdanningsinstitusjon i Saigon. «Foreldrene mine var veldig nøye med at jeg skulle få en god utdannelse fra et internasjonalt anerkjent skolesystem» sier Nhung. Den innledende skrive- og leseopplæringen til Nhung foregikk på fransk, noe som fikk åpenbare følger for den litteraturen Nhung leste i denne andre fasen. Nhung interesserer seg spesielt for franske eventyr, og Charles Perraults «Le petit chaperon rouge», «La belle au bois dormant» og «Cendrillon ou la petite pantoufle de vair» var spesielt viktige for henne.

Samtidig med en vedvarende interesse for fransk litteratur i den påfølgende tredje fasen av Nhung's lesekarriere, fremhever Nhung sin fars formidling av vietnamesisk samtidslitteratur. Det var først i 13-/14-årsalderen Nhung begynte å lese den nasjonale litteraturen som fantes i bokhyllene hjemme, og det er interessant å se hvordan denne litteraturen begynner å interessere henne mer og mer. Vietnamesisk samtidslyrikk fremheves spesielt, men Nhung har problemer med å finne enkelttitler som har gjort inntrykk. Viktig for hennes lesing i denne fasen er samtidig venninnenes formidling av kjærlighetsromaner, og Nhung fremhever spesielt Khái Hungs «Nua chùng xuân» og Leo Tolstois «Anna Karenina» som betydningsfulle utgivelser for henne. Nhung poengterer selv hvordan utgivelsene fikk henne til å drømme seg vekk fra den kaotiske tilstanden i Vietnam på 1970-tallet.

Som 19-åring begynte Nhung på studier ved Universitetet i Saigon, hvor hun utdannet seg innen fransk språkpedagogikk. Nhung fremhever selv under intervjuet hvordan hun i denne fasen leste svært lite skjønnlitteratur. «Ærlig talt, så leste jeg svært lite selv om jeg studerte [...] innen kunst og kultur» sier hun. «Jeg hadde familie, små barn å passe på [når jeg ikke studerte]. Faglitteraturen så jeg veldig fort på, men... skjønnlitteratur fikk jeg rett og slett ikke tid til». Nhung's fraværende lesing

under studiene er interessant, da hun både i forkant og i etterkant av denne fjerde fasen leste svært mye litteratur.

Som 24-åring ble Nhung nødt til å flykte fra Vietnam, da farens arbeid for det sørvietnamesiske militærvesenet gjorde det umulig for familien å bli boende. Flukten og den påfølgende eksiltilværelsen i Norge har fått stor betydning for Nhung's lesing i denne femte fasen av lesekarrieren hennes, da hun hovedsakelig leser realistiske romaner som omhandler vietnameseres tilværelse i Vietnam og i utlandet. Når hun blir spurt om å definere god litteratur i denne fasen av lesekarrieren, påpeker Nhung at «jeg liker å lese romaner om livet til vietnamesere, hvilke skjebner de har fått. [...] Disse romanene er påvirket veldig mye av de opplevelser og erfaringene forfatterne selv har». At litteraturen skal være forankret i virkeligheten fremhever Nhung som særlig viktig, og hun påpeker videre at «det jeg liker veldig godt er bøker om sannhet og knyttet til realiteten, og ikke bare til fantasien». Når Nhung blir spurt om å nevne utgivelser som har fått særlig betydning for henne i denne pågående femte fasen av lesekarrieren hennes, fremhever hun eksilvietnameseren Gregory Tien Hung Nguyens «Khi đồng minh tháo chạy». Utgivelsens betydning forklares med at den ga Nhung en bedre forståelse av omveltninger i det vietnamesiske samfunn under Vietnamkrigen.

Tatt i betraktning de 27 årene Nhung har bodd i Norge, er det interessant at hun leser lite eller ingen norsk litteratur. Når jeg spør henne om årsaken til dette, ler Nhung og forklarer den manglende lesingen med at hun får mye mer ut av vietnamesisk litteratur. «Det er ikke det at norsk litteratur er dårlig på noen måte, det lille jeg har lest er veldig bra» sier hun. «Jeg tror at min situasjon som flyktning gjør at jeg har behov for å vite hvordan andre opplever tilværelsen i eksil, og jeg får dermed mer ut av å lese vietnamesisk litteratur».

Thanks lesekarriere

Årstall og sted født: 1962 i Saigon.

Innvandring til Norge: Flyktet til Norge som 21-åring i 1983.

Utdannelse/arbeid: Profesjonsstudium i medisin ved Universitetet i Oslo (Blindern). Arbeider i dag som rådgiver for et legemiddelfirma.

Språkkunnskaper: Norsk, engelsk og vietnamesisk.

Familieforhold: Thanks far arbeidet for det sørvietnamesiske militærvesenet, mens Thanks mor var hjemmeværende. Thanh er selv gift med en vietnameser. Konen har i likhet med Thanh utdannelse fra Universitetet i Oslos medisinske fakultet, og arbeider innen et faglig relevant felt. De har to barn sammen.

Faktaboks

Thanh er født inn i en relativt resurssterk familie, med en far som besatte en stilling i det sørvietnamesiske militærvesenet og en mor som var hjemmeværende. I Thanks oppvekst var familien bosatt i en av Saigons sentrumsbydeler, hvor familien eide en større leilighet. Kunst og kultur var imidlertid ikke spesielt viktig for foreldrene til Thanh, og de hadde kun enkelte bøker stående i stuen. «Jeg kan ikke huske å ha sett foreldrene mine lese noe under oppveksten min» sier Thanh.

Når jeg spør Thanh om foreldrene leste noe for han i den første fasen av lesekarrieren hans, blir Thanh takefull. Etter å ha reflektert noe frem og tilbake rundt spørsmålet, fremhever Thanh hvordan hans mor fortalte en del vietnamesiske folkeeventyr for ham i de første årene av livet sitt. Eventyret «Den vidunderlige blomsten» fremheves som spesielt givende, og Thanh påpeker hvordan «jeg husker jeg syntes historien var veldig fin. Jeg husker jeg levde meg veldig inn i historien, det var så elegant alt som skjedde».

I 7-årsalderen begynner Thanh som elev ved en lokal utdanningsinstitusjon, men legger selv vekt på at det ble formidlet svært lite skjønnlitteratur fra skolens side. Thanh sier under intervjuet at «på barneskolen kan jeg ikke huske at de oppfordret oss til å lese noe ved siden av. Det kan være jeg husker feil, men det var veldig fokus på pensum og ikke på skjønnlitteratur». Derimot fremhever Thanh venner i nabolaget som viktige for den litteraturen han selv leste i denne fasen av lesekarrieren sin, og han legger vekt på hvordan vennegjengen opparbeidet seg et system hvor litteraturen

sirkulerte mellom vennene. Når jeg spurte han om det var enkelte av bøkene som betydde mye for han i disse årene, fremhever Thanh vietnamesiske oversettelser av Maurice de Bévères «Lucky Luke». «De tegneseriene var veldig spennende» sier Thanh. «Det var veldig gøy å lese historier om cowboyer fra den ville vesten, veldig mye action!».

Thanh var 13 år da Nord-Vietnam i 1976 går inn i Sør-Vietnam, en begivenhet Thanh legger stor vekt på under intervjuet. Thanh fremhever blant annet hvordan

det var forbudt med all skjønnlitteratur, egentlig all litteratur, som ikke var utgitt av Partiet. Selv sånne uskyldige romaner hvor mann og kvinne finner sammen og forelsker seg, de ble sett på som dekadente og det var forbudt. Forbudt å ha dem, forbudt å distribuere dem... For ikke å snakke om mer samfunnskritiske ting! Jeg husker jeg var med på å brenne en del bøker i huset vårt, for ikke å bli tatt for å ha slik litteratur. Jeg [...] syntes det var veldig synd.

Som følge av disse restriksjonene leste Thanh svært lite litteratur i denne fasen av lesekarrieren, sett bort fra den politiske litteraturen han ble påtvunget fra skolens side. Thanh fremhever selv hvordan han opplevde denne litteraturen som sterkt propagandapreget, og var litteratur han i liten grad fikk noe ut av. Det er dermed vanskelig for han å fremheve utgivelser han opplevde som betydningsfulle i disse årene.

Som 21-åring flyktet Thanh og hans nærmeste familie fra Vietnam, og bosatte seg etter hvert i Norge. Thanh begynner kort tid etter ankomst på profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i Oslo (Blindern), hvor han ble uteksaminert i 1990. Som student leste Thanh lite skjønnlitteratur, noe hans selv forklarer med at «jeg var jo en realfagsstudent, så da var det mer diskusjon om vitenskap. Også litt om litteratur, men det var ikke et tema vi diskuterte hver gang vi møtte hverandre».

Som voksen begynner imidlertid Thanh å lese mer litteratur. Når jeg spør Thanh hvordan han ville definert god litteratur i voksen alder, fremhever han hvordan «jeg legger vekt på språket og jeg legger vekt på handlingsforløpet, at det er noe som driver det frem. Og samtidig syntes jeg det er viktig å bli kjent med menneskene, å få en dybdeforståelse. Menneskedybde. Og [...] så syntes jeg det er viktig at det reflekterer aspekter ved samfunnet». Thanh fremhever som viktig at litteraturen samtidig skal være forankret i virkeligheten, og han påpeker videre hvordan «en kan si at det jeg ikke leser så mye,

det er sånn ren 110 prosent fiction. Sånn som Harry Potter har jeg ikke lest, for sånne ting har jeg ikke tid til». Thanh vektlegger selv hvordan han hovedsakelig leser realistiske romaner i denne fasen av lesekarrieren sin, og fremhever spesielt Axel Jensens «Line» og Erlend Loes «Naiv. Super» som utgivelser han de siste årene har hatt stort utbytte av å lese. Samtidig er kriminallitteratur noe Thanh har stor glede av, og han fremhever spesielt Stieg Larssons trilogi «Millenium» som givende.

Siden Thanh flyttet til Norge har han hovedsakelig lest norsk litteratur, og den manglende interessen for vietnamesisk litteratur forklarer Thanh selv med at «det er vanskelig å finne god vietnamesisk skjønnlitteratur som jeg syntes det er verdt å lese. Jeg tror situasjonen i Vietnam og for vietnamesere generelt gjør at det ikke produseres så mye god litteratur». Thanh's forklaring står dermed i kontrast til Nhung's uttalelser, selv om sistnevnte var spesielt opptatt av mer realistiske fortellinger fra vietnamesere i eksil.

Haos lesekarriere

Årstall og sted født: 1970 i Saigon.

Innvandring til Norge: Flyktet til Norge som 13-åring i 1983.

Utdannelse/arbeid: Hao er utdannet statsviter fra Universitetet i Oslo (Blindern). Han arbeider nå ved en større kulturorganisasjon i Oslo.

Språkkunnskaper: Vietnamesisk, norsk, fransk og engelsk.

Familieforhold: Faren til Hao var professor i fransk ved Universitetet i Saigon, mens moren arbeidet som lektor ved en fransk videregående skole. Hao er enslig, og har heller ingen barn.

Faktaboks

Hao ble født inn i en svært akademisk orientert familie, hvor det fra tidlig av ble fokusert på nødvendigheten av høyere utdanning. Med farens vitenskapelige stilling ved Universitetet i Saigon og morens arbeid som lektor ved en fransk videregående skole fulgte samtidig en økonomisk situasjon som gjorde det mulig for familien å bosette seg i en av Saigons bedre bydeler. Det var hovedsakelig sakprosa som dominerte husets bokhyller, men det var likevel mye plass til både vietnamesisk og fransk skjønnlitteratur. «Å komme inn inngangsdøren vår var som å komme inn i et bibliotek – det var hyller på hyller av litteratur overalt» sier Hao.

I Haos første leveår var høytlesning en kjærkommen aktivitet i familiens hjem, og noe både Hao og hans yngre bror satt stor pris på. «Jeg husker hvordan vi pleide å samles i stuen hver kveld for å lese – min far i godstolen, og oss i sofaen. Det er et av de beste minnene jeg har fra barndommen min» sier Hao. Spesielt Antoine de Saint-Exupérys «Le petit prince» blir fremhevet som betydningsfull i denne forbindelse, da den «tar for seg meningen med livet og forholdet mellom mennesker sett fra et barns synsvinkel».

Som 7-åring begynner Hao som elev ved en fransk utdanningsinstitusjon i Saigon. Den innledende skrive- og leseopplæringen til Hao foregikk dermed på fransk, noe som får følger for den litteraturen Hao opplever som givende i denne fasen. René Goscinnys roman «Le petit Nicolas» nevnes spesielt av Hao. «Jeg huser den serien som veldig morsom og underholdende, den var veldig bra skrevet» sier Hao. «Jeg virkelig slukte bøkene! Jeg lånte den første av en frøken på skolen, og allerede dagen etterpå løp jeg for å låne den andre».

Som 13-åring flyktet Hao og familien fra Vietnam, og familien på fire endte opp i Norge. Hao hevder selv at overgangen til det norske språk og samfunn gikk relativt uproblematisk for seg, og dette fikk konsekvenser for litteraturen Hao leste i denne tredje fasen av lesekarrieren hans. Hao går fra å lese overveiende fransk litteratur til å lese utelukkende norsk litteratur.

Når jeg kom til Norge fikk jeg fort mange venner – først fransktalende og etter hvert bare norsktalende. Spesielt de norske vennene mine var alle sammen glad i å lese litteratur, så etter hver leste jeg nesten bare norsk litteratur. Jeg ville vite hva vennene mine snakket om på fritiden.

Ingvar Ambjørnsens romanserie «Pelle og Proffen» fremheves av Hao som en spesielt givende utgivelse i denne tredje fasen av lesekarrieren hans. Hao påpeker blant annet hvordan «man lærer jo veldig mye om hvordan mennesker har det, blant ulike grupper i samfunnet. Hvor vanskelig det kan være for enkelte mennesker. Og du skjønner derfor mer av hvordan samfunnet som helhet fungerer». Det blir i denne forbindelse likeledes tatt avstand fra såkalt fantastisk litteratur, når Hao hevder at

litteraturen må handle om virkeligheten – samfunnet slik vi ser det i dag – for at litteraturen skal være verdt å lese. Når det blir for mye fantasi, som det for eksempel gjør hos Tolkien, blir det fort uinteressant. Litteraturen må handle om den virkeligheten vi lever i for at jeg skal få noe ut av litteraturen.

Lars Saabye Christensens «Beatles» fremheves av Hao som en god utgivelse hvor realismen står sterkt, og Hao begrunner dens betydning med at «du kunne tro på historien som ble fortalt. Den var troverdig, nært opp til virkeligheten som den var den tiden. Boken var jo tykk som en murstein, men du ble jo sittende å lese til langt på natt uansett. Jeg ble veldig sugd inn i handlingen».

Som 19-åring begynner Hao som student ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo (Blindern). Under studiene ble det lest svært lite litteratur ut over den påkrevde pensumlitteraturen, og Hao påpeker selv hvordan «det var rett og slett ikke tid til å lese noe annet, da

både studiene og studentlivet opptok mye tid i denne perioden». Årene med studier fremstår dermed som en fase av Haos lesekarriere hvor det leses lite eller ingen skjønnlitteratur.

Som voksen tar Hao opp igjen lesingen av litteratur, og fortsetter samtidig med å lese hovedsakelig norsk litteratur. Hao forklarer denne fraværende lesingen av fransk og vietnamesisk litteratur med at «jeg behersker ikke lenger språkene godt nok til at jeg kan lese litteraturen uten problemer. Samtidig er jeg vant til å lese norsk litteratur, og spesielt den vietnamesiske litteraturen er så forskjellig fra denne at jeg syntes det er litt rart å lese den». Når Hao blir spurt om å definere hva god litteratur innebærer for han i voksen alder, sier Hao at

jeg liker fremdeles realistiske romaner, romaner som gjenspeiler ulike sider av samfunnet. Ikke at de trenger å være kritiske eller på død og liv synliggjøre dårlige sider ved samfunnet, men de må være virkelighetsnære og gjøre det mulig å tro at dette *kunne* ha skjedd i virkeligheten.

På spørsmål om å presentere utgivelser som i denne nåværende fasen av hans lesekarriere har gjort spesielt inntrykk, fremheves Per Pettersons roman «Ut og stjele hester». Hao peker på hvordan romanen er tankevekkende, og videre hvordan «de ulike handlingsplanene i romanen til Petterson er veldig bra gjennomført, og hvordan forfatteren får frem forholdet mellom hovedpersonen som ung og som eldre. [...] Det får deg til å reflektere over livet».

Uocs lesekarriere

Årstall og sted født: 1975 utenfor byen Biền Hòa i Vietnam.

Innvandring til Norge: Kom til Norge som 21-åring i 1996 etter å ha giftet seg med en vietnamesisk flyktning bosatt i Norge.

Utdannelse/arbeid: Er bachelorstudent i sykepleie ved Høgskolen i Oslo. Arbeider i tillegg deltid ved ulike sykehjem i Oslos bydeler Furuset og Lindeberg.

Språkkunnskaper: Norsk og vietnamesisk.

Familieforhold: Faren til Uoc arbeidet som veterinær, mens moren arbeidet som leder for en barnehage. Uoc er gift med en vietnameser, og de har tre barn sammen. Ektemannen er utdannet dataingeniør, og arbeider som datakonsulent innen et større firma i Oslo.

Faktaboks

Uoc vokste opp utenfor byen Biền Hòa, med en far som arbeidet som veterinær og en mor som arbeidet som leder for en barnehage. Foreldrene var relativt godt stilt økonomisk, men tilværelsen var likevel utfordrende. Kunst og kultur var viktig for moren til Uoc, mens faren til Uoc ikke var spesielt interessert i dette. «Moren min elsker å lese, [...] men faren min leste ikke litteratur i det hele tatt. Men han var glad å lese avisen, da» sier Uoc.

Morens sterke interesse for litteratur bidro til at det ble lest en del litteratur for Uoc i den første fasen av lesekarrieren hennes, og hennes fortelling av vietnamesiske folkeeventyr fremstår som svært betydningsfullt for Uoc i disse årene. Eventyrene Uoc fremhever spesielt i denne sammenheng er de to eventyrene «Vannets raseri» og «Padden er himmelens onkel». Uoc vektlegger hvordan «jeg vet ikke helt hvorfor jeg husker disse to eventyrene så godt, hvorfor akkurat disse gjorde så sterkt inntrykk på meg. Jeg husker hvordan jeg ville høre eventyrene igjen og igjen når jeg var liten».

Som 7-åring begynte Uoc som elev ved en lokal utdanningsinstitusjon, og lærernes litteraturformidling får stor betydning for den litteraturen som blir lest av Uoc i denne fasen. «Siden vi ikke hadde så mye bøker hjemme, var det stort sett den litteraturen jeg fikk tilgang til på skolen som jeg leste» sier Uoc. Den vietnamesiske 1700-tallsforfatteren Nguyễn Dục eventyrsamling «Truyen ky man luc» og hans prosadikt «Kim Van Kieu» fremheves som spesielt betydningsfulle. Uoc peker på hvordan «jeg kan fremdeles huske de bøkene til Nguyễn Dục veldig godt. [...] Veldig

moro. [...] Du ble veldig engasjert i handlingen, du ble veldig revet med». Uoc fremhever samtidig Mark Twains «The Adventures of Tom Sawyer» som en utgivelse hun fikk stort utbytte av i denne fasen, og vektlegger hvordan «hovedpersonen er jo opptatt av å gjøre rampestreker og å leke, og det var veldig gøy å lese om dette. Tom Sawyer gjorde ting jeg ikke fikk lov til. [...] Jeg lærte også mye fra boken når jeg leste den – om hvordan det var å leve i USA for mange år siden og sånt».

Når Uoc blir 12/13 år begynner hun og venninnene hennes å lese kjærlighetsromaner, og Uoc forteller hvordan «jeg tror det er vanlig for unge jenter å tenke på gutter, forelskelse og kjærlighet i den alderen. Jeg og venninnene mine syntes i alle fall det var veldig spennende å lese bøker om disse tingene». En lokal bokhandler fremheves av Uoc som en viktig kilde til disse kjærlighetsromanene, da hun vektlegger hvordan «hun som jobbet der var veldig hyggelig. Jeg og venninnene mine fikk lov til å sitte og lese uten å måtte betale for bøkene». Når jeg spør Uoc om å trekke frem utgivelser som var betydningsfulle i denne fasen av lesekarrieren, får Uoc imidlertid problemer. «Det er jo så mange bøker om kjærlighet jeg likte når jeg var ungdom, alt for mange» sier hun. Etter å ha reflektert litt over spørsmålet klarer imidlertid Uoc å navngi to titler hun mener hadde spesielt stor betydning i hennes ungdom - Túy Hôngs kjærlighetsroman «Bien dien: truyen dai» og Quynh Daos kjærlighetsroman «Cuoc tinh da mat». Når jeg spør henne hvorfor hun valgte å fremheve akkurat disse utgivelsene, svarer Uoc at «bøkene var veldig morsomme og underholdende å lese, du ble liksom revet med gjennom hele fortellingen. Du ville bare lese videre – hvordan kom det til å ende, ikke sant?».

Som 21-åring giftet Uoc seg med en vietnamesisk flyktning bosatt i Norge, og Uoc flytter fra Vietnam. Overgangen til hverdagen i Norge har vært vanskelig for Uoc, og hun fremhever hvordan «jeg kunne ikke språket, det var det vanskeligste. Og så måtte jeg jo lære meg hvordan alt fungerte i Norge. Alt var veldig annerledes enn det jeg var vant til fra Vietnam». De første årene i landet ble dermed brukt til å lære seg norsk og til å lære seg norsk samfunnskunnskap. Uoc brukte samtidig fire år på å oppnå videregående utdanning ved Sogn videregående skole, siden den videregående utdannelsen hun hadde fra Vietnam ikke ble godkjent i Norge. Da Uocs tre barn ble født i samme periode, var det følgelig lest lite litteratur i denne etableringsfasen.

Som voksen har imidlertid Uocs lesing av litteratur tatt seg opp igjen, og er nå blitt en prioritering fra Uocs side. Når jeg spør henne hvordan hun i dag vil betegne god litteratur, sier Uoc at «jeg liker

veldig godt romaner som jeg kan bruke i jobben min. Romaner jeg kan lære noe av, eller som jeg kan snakke med pasienter om». Som sykepleiestudent ved Høgskolen i Oslo hevder Uoc at det hovedsakelig er gjennom boktips fra medstudenter og forelesere hun i den nåværende fasen blir oppmerksom på litteratur, og disse boktipsene dreier seg nettopp om litteratur som er relevant for sykepleiefeltet. Utgivelsene Uoc fremhever som betydningsfulle for henne i denne fasen er Synne Sun Løes sin «Yoko er alene» og Johan Harstad sin «Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?». Utgivelsenes betydning blir forklart med hvordan «boken til Synne Sun Løes var veldig gøy å lese, det var noe med den boken som bare gjorde at jeg måtte lese videre. Samme med den 'Buzz Aldrin'-boken. Jeg måtte liksom bare lese til jeg var ferdig. Jeg koste meg veldig når jeg leste begge bøkene». Samtidig vektlegger Uoc hvordan spesielt Løes sin utgivelse har betydd mye for henne faglig. «Sånn som den 'Yoko er alene', der lærer du mye om det å være på sykehus og det å være ... psykisk syk? Det er veldig interessant siden jeg skal bli sykepleier» sier hun.

Linhs lesekarriere

Årstall og sted født: 1981 i Oslo.

Innvandring til Norge: Begge foreldrene kom til Norge som flyktninger i 1975. Linh er selv født og oppvokst i Norge, og er dermed den eneste etterkommeren jeg har intervjuet i forbindelse med masteroppgaven.

Utdannelse/arbeid: Studerer ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo (Blindern). Hun arbeider i tillegg som prosjektkoordinator for et bistandsprosjekt organisert av UD rettet mot kunst og kultur i Vietnam, samtidig som hun arbeider frivillig ved ulike kulturfestivaler i Oslo.

Språkkunnskaper: Norsk, engelsk og fransk. Muntlig vietnamesisk, men dårlig skriftlig grunnet manglende morsmålsundervisning.

Familiebakgrunn: Foreldrene til Linh er i dag skilt. Moren er utdannet innen språk fra Universitetet i Saigon, og arbeider som sekretær for et arkitekt-/ingeniørfirma i Oslo. Faren har utdanning fra det sørvietnamesiske militærvesenet, og arbeider som journalist for et større internasjonalt tidsskrift. Linh er selv gift med en nordmann som studerer ved Universitetet i Oslo (Blindern). De har ingen barn sammen.

Faktaboks

Linh er født inn i en relativt ressurssterk familie, med foreldre som begge har høyere utdannelse innen sine respektive felt. Familien var bosatt på Frogner i Oslo med en god økonomi, mens den utvidede familien var bosatt i Frankrike og USA. Det var lite litteratur i familiens leilighet under Linhs oppvekst, og foreldrene har først de siste årene begynt å interessere seg for litteratur. «Spesielt min mor arbeidet så mye under oppveksten min at hun rett og slett ikke hadde til å lese. Det har hun først begynt å gjøre de siste årene, etter at jeg og broren min flyttet hjemmefra og hun har begynt å trappe ned på jobbingen» forklarer Linh.

Barnehagen ble viktig for Linhs møte med litteratur i den første fasen av lesekarrieren sin, da det fra barnehagens side ble arrangert ukentlige turer til Deichmanske bibliotek. «Det husker jeg faktisk fremdeles i dag, det er veldig rart. [...] Jeg husker godt hvordan vi kom tilbake til barnehagen etter disse turene og brukte de neste dagene til å lese den litteraturen vi hadde lånt» sier Linh. Når jeg spør Linh om det er bøker hun husker spesielt godt fra disse turene, nevnes Astrid Lindgrens «Ronja

Røverdatter» og «Brødrene Løvehjerte». Utgivelsenes betydning forklares av Linh med hvordan «begge historiene var jo veldig spennende og eventyrlige, veldig engasjerende for små barn. Samtidig som det var alvorlige temaer som ligger til grunn for historiene».

Da Linh som 7-åring begynner på Majorstuen skole, fremhever hun selv hvordan hun nå begynner å bli bevisst på sin egen vietnamesiske bakgrunn. Det var få barn med innvandrerbakgrunn i bydelen Frogner, og Linh fremhever hun støtt ble gjort oppmerksom på at hun skilte seg ut. Hun vektlegger samtidig at «jeg syntes ikke det var noe følt i det hele tatt, jeg ble aldri mobbet eller noe slikt. Jeg ble heller veldig nysgjerrig på det». Interessen for sin vietnamesiske bakgrunn bidro til at hun ofte syklet til Deichmanske bibliotek på Hammersborg for å låne faktabøker om og eventyrbøker fra Vietnam og det øvrige Sørøst-Asia. «De har jo flere slike eventyrbøker på Deichman, ikke sant?» sier Linh. «Jeg husker jeg likte spesielt godt et eventyr om en blomst ... 'Den vidunderlige blomsten', kanskje?». Turene til Deichmanske bibliotek kan tolkes som en måte å kompensere for det tilsynelatende begrensede fokuset på dette i hjemmet, samtidig med den manglende kontakten med det vietnamesiske miljøet i Oslo.

I 12/13-årsalderen ser Linhs litteraturinteresse ut til å skifte fokus, da hun nå begynner å lese norsk litteratur med utgangspunkt i mer samfunnsrelaterte spørsmål. Linh fremhever selv hvordan hun nå begynner å lese mer av den litteraturen hennes norske venninner interesserer seg for, og Linh påpeker under intervjuet hvordan «bøker ikke var det vi snakket mest om, men hvis vi hadde lest noen bra bøker anbefalte vi dem til hverandre. [...] Vi snakket jo sammen om litteratur, diskuterte jo sammen og sånt, da». Utgivelsene som fikk spesiell betydning i denne fasen av Linhs lesekarriere var Ingvar Ambjørnsens «Hvite niggere» og Erlend Loes «Naiv. Super». Ambjørnsens roman beskrives som givende da «den snakket jo veldig mye om hvordan miljøer er og hvordan rusmiljøer er og slikt», mens Loes roman fremheves fordi den «problematiserer tilværelsen på en annerledes måte enn det andre har gjort».

I dag er Linh 26 år gammel, og godt i gang med en bachelorgrad i tverrfaglige kjønnsstudier ved Universitetet i Oslo (Blindern). Når jeg spør Linh om hvordan hun ville beskrevet god litteratur nå, hevder hun at «generelt liker jeg veldig godt sånne samfunnsbøker ... alt som kan relateres til hvordan samfunnet fungerer». Med andre ord en interesse for realistiske romaner som omhandler mellommenneskelige relasjoner. Eksempler hun nevner er Khaled Hosseinis «A Thousand Splendid

Suns» og den mer sakprosarettede utgivelsen «En helt vanlig dag på jobben» av Håvard Melnæs. Linhs interesse for realistiske romaner underbygges samtidig av litteraturen hun ikke leser – fantastisk litteratur. «Bestekompisen min, han jeg bor med, vi leser for eksempel helt forskjellige ting» sier Linh under intervjuet. «Han liker for eksempel science fiction og eventyr og ... Harry Potter er for eksempel helt der oppe! Det er liksom ikke helt mine type bøker, da».

Et interessant aspekt ved den litteraturen Linh leser er fraværet av vietnamesisk litteratur. Da hun blir spurt om dette under intervjuet, forklares dette med manglende morsmålsundervisning. «Jeg fikk ingen morsmålsundervisning i oppveksten, så jeg var nødt til å lære vietnamesisk på egen hånd. Derfor er jeg ikke så flink til å lese vietnamesiske bøker, da» påpeker Linh. «Jeg kan godt lese sånne generelle ting, men ... det blir for vanskelig, det tar for lang tid å lese hele bøker». Linh er samtidig rask med å utdype at dette fraværet av vietnamesisk litteratur – sammen med en manglende kontakt med øvrige vietnamesere i Oslo – har bidratt til at hun skiller seg fra det hun tror vanligvis blir lest innen det vietnamesiske miljøet. Hun hevder at «da jeg beveger meg innenfor kunst- og kulturområdet – et område hvor det er få vietnamesere – så leser jeg også ganske mye annerledes, jeg oppsøker en annen type litteratur enn det de ville gjøre».

ANALYSE AV EMPIRI

Jeg vil i dette kapitlet analysere de fem lesekarrierene med referanse til de tre teoriene presentert i første del av denne masteroppgaven. Den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori vil brukes til å fokusere på individuelle og samfunnsmessige betingelser for informantenes livsløp, og betydningen disse betingelsene får for valg av litteratur. Pierre Bourdieus kultursosiologiske teorier vil brukes til å fokusere på betydningen av informantenes posisjon i det sosiale rom gjennom deres økonomiske og kulturelle kapital, og hvordan posisjonen i dette sosiale rommet påvirker deres litterære smak. Jan Mukařovskýs estetiske teorier vil brukes til å forstå informantenes valg av litteratur gjennom deres oppfatning av litteraturens funksjon.

Analyse av Nhung's lesekarriere

a. Livsløp og lesing

Nhung er født i Saigon på slutten av 1950-tallet, i etterkant av Frankrikes totale tilbaketrekning fra Vietnam. Den nyervervede nasjonalfølelsen som fulgte denne tilbaketrekningen ser ut til å bære en av årsakene til foreldrenes sterke formidling av vietnamesiske eventyr i den første fasen av Nhung's lesekarriere. Nhung fremhever selv under intervjuet hvordan faren hennes var spesielt stolt av den vietnamesiske kulturarven, og opptatt av å videreformidle denne arven til sine barn.

Foreldrenes formidling av vietnamesisk litteratur fortsatte i den andre fasen av Nhung's lesekarriere, men det ser imidlertid ut som om den franske utdanningsinstitusjonen Nhung blir elev ved får en sterkere betydning for Nhung's lesing enn det foreldrene gjør. Etter hundre år som kolonimakt står den franske innflytelsen fremdeles sterkt i Vietnam, og spesielt det franske utdanningssystemet har en sterk posisjon. Den litteraturformidlingen som forekommer ved denne franske utdanningsinstitusjonen får tydelige konsekvenser for litteraturen Nhung leser i denne fasen. «Det var spesielt en frøken jeg hadde som var flink til å formidle litteratur, og som fikk meg til å lese mange forskjellige bøker. [...] Det var hun som fortalte meg om Perrault» sier Nhung.

I den tredje fasen av Nhung's lesekarriere får imidlertid farens formidling av vietnamesisk samtidslitteratur en økt betydning, spesielt hans formidling av vietnamesisk samtidslyrikk. Samtidig får venninnenes formidling av vietnamesiske kjærlighetsromaner stor betydning for henne. Venninner får altså en større betydning som «premissleverandøren» i denne fasen. Kjærlighetsromanene har vært populært i Vietnam i flere tiår, men det er først nå Nhung og venninnene hennes blir oppmerksom på denne genren. Nhung forteller hvordan hun og venninnene hennes kjøpte pocketutgavene av de mest populære utgivelsene innen genren, «og så byttelånte vi dem mellom oss. På den måten fikk jeg lest veldig mange av dem uten å bli helt ruinert».

Som 19-åring begynner Nhung på språkstudier ved Universitetet i Saigon, og Nhung påpeker selv hvordan hun leste svært lite skjønnlitteratur i denne fjerde fasen av lesekarrieren sin. Studiene tar mye tid og krefter i denne fjerde fasen, og at lesing av skjønnlitteratur fremstår dermed som en nedprioritert fritidssyssele. Dette er et eksempel på hvordan de mer praktiske sider ved spesielle faser eller situasjoner i livet setter grenser for individets tidsbruk eller fokus – ikke minst i forhold til mer fritidsrelaterte sysler som lesing av skjønnlitteratur.

De politiske hendelsene som følger sammenslåingen av Vietnam i 1976 får store konsekvenser for den femte og nåværende fasen av Nhung's lesekarriere. Farens stilling innen det sørvietnamesiske militærvesenet gjør det umulig for familien å bli værende i Vietnam, og familien blir i 1981 nødt til å flykte til Europa. Siden flyttingen fra Vietnam har Nhung hovedsakelig lest realistiske romaner skrevet av eksilvietnamesere, en litteraturinteresse hun selv forklarer med sin egen opplevelse av det å bære bosatt i et fremmed land mot sin vilje. «Jeg tror at min situasjon som flyktning gjør at jeg har behov for å vite hvordan andre opplever tilværelsen i eksil. [...] Jeg syntes det er vanskelig å leve i eksil, jeg blir veldig trist. Derfor trenger jeg å vite at det er andre som er i samme situasjon som meg» sier Nhung.

Det er interessant å se hvor påfallende lite norsk litteratur hun har lest i løpet av de årene hun har bodd i Norge, spesielt tatt i betraktning av at Nhung arbeider ved et folkebibliotek i Oslos omegn. «Jeg leste noe norsk skjønnlitteratur på bibliotekarutdanningen, men det har egentlig vært det» sier Nhung. Samtidig har nok det forhold at hun jobber direkte med vietnamesisk litteratur hatt betydning for det tilsynelatende bortvalget av norsk litteratur.

b. Kapital og distinksjoner

Foreldrene til Nhung besatte begge høyere stillinger innen sine felt – faren med en lederstilling innen det sørvietnamesiske militærvesenet og moren med en lederstilling innen helsevesenet. Som følge av disse stillingene hadde begge foreldrene relativt høye inntekter, noe som bidro til en økonomisk sikkerhet under Nhung's oppvekst. Nhung påpeker selv hvordan «vi hadde nok bedre økonomi enn mange, og penger var aldri et problem. Det var veldig betryggende for foreldrene mine og meg». Foreldrene til Nhung var samtidig svært interessert i kunst og kultur, og deres hjem var preget av denne interessen. Faren til Nhung hadde samtidig en sterk kompetanse innen vietnamesisk litteratur, noe som bidrar til å bygge opp under familiens sterke kulturelle kapital. Det er imidlertid vanskelig å plassere Nhung sosialt uten å sette seg inn i en analyse av den vietnamesiske klassestrukturen, men en tilhørighet til det øvre sosiale mellomsjikt vil trolig kunne forsvares.

Nhung utdanner seg innen både språkpedagogikk og bibliotek- og informasjonsvitenskap, og har de siste årene arbeidet 20 prosent ved et folkebibliotek hvor hun har ansvar for deler av bibliotekets fremmedspråklige samling. Ektemannen har en sentral stilling innen et kreativt yrke, men til tross for ektemannens gode inntekt er Nhung's økonomiske kapital redusert sammenlignet med hva den var under oppveksten hennes. Dette står i motsetning til hennes nåværende kulturelle kapital, som kan sies å være like sterk som den var under oppveksten hennes. En plassering av Nhung innen det høyt utdannede mellomsjiktet vil være plausibel.

Nhung har siden barndommen gitt uttrykk for en preferanse for anerkjente utgivelser, noe hennes fremheving av blant annet Leo Tolstojs «Anna Karenina» bygger opp under. I voksen alder vil det være mulig å hevde at Nhung har en tydelig preferanse for det som er blitt omtalt som den norske middelsmaken. Nhung gir som voksen uttrykk for en favorisering av den tilgjengelige romanen som innehar kulturell legitimitet, som for eksempel Gregory Tien Hung Nguyens «Khi đồng minh tháo chạy». Nhung er imidlertid rask til å distingvere seg i forhold til det Pierre Bourdieu omtaler som arbeiderklassens smak, blant annet ved å hevde at «man må jo ta hensyn til andre når du jobber i bibliotek. Man kan jo ikke *bare* kjøpe god litteratur, man må i tillegg kjøpe populærlitteratur – krim og spenning, kjærlighet og slike ting».

c. Litteraturens funksjon

Litteraturen ser ut til å ha en sterk underholdende funksjon for Nhung som ung leser, noe som kanskje spesielt merkes i forhold til hennes lesing av eventyr. Nhung vektlegger eventyrenes intensitet når hun skal forklare hvorfor hun likte å lese eventyr som ung. «Eventyrene var jo veldig morsomt skrevet» sier Nhung. «Det var noe med de eventyrene som gjorde dem gøy, jeg måtte bare lese videre». Den underholdende funksjonen ser ut til å stå like sterkt hos Nhung i ungdommen, da gleden av å bli underholdt kommer tilsyne i hennes omtale av Leo Tolstojs «Anna Karenina». Nhung fremhever hvordan denne russiske klassikeren «var en fornøyelse å lese. Det var så spennende å lese den boken, husker jeg. Jeg ble veldig revet med, og leste boken fra perm til perm».

I den nåværende fasen av Nhung's lesekarriere ser litteraturen imidlertid ut til å ha en sterk kognitiv funksjon. Nhung leser litteratur for å lære mer om hvordan tilværelsen til andre eksilvietnamesere arter seg, og fungerer som en måte å lære mer om andres hverdag utenfor Vietnams landegrenser. Nhung påpeker selv hvordan

den litteraturen som disse forfatterne skriver er påvirket veldig mye av de opplevelser og erfaringer de har gjennomgått – krig og slike ting. [...] Gjennom å lese denne litteraturen lærer jeg mye om andre vietnameseres hverdag, noe som samtidig bidrar til at jeg får mer kunnskap om min egen hverdag.

Samtidig er det tydelig hvordan Nhung også vektlegger litteraturens estetiske funksjon i den nåværende fasen av lesekarrieren sin. Nhung fremhever litteraturens språklige utforming og komplekse fremstilling når hun skal beskrive trekk ved de utgivelsene hun de siste årene har fått stort utbytte av. «At litteraturen er bra skrevet er et viktig kriterium for at jeg skal få noe ut av litteraturen, [...] språket skal flyte» sier Nhung. «Samtidig er det viktig for meg at jeg kan lese noe av meg selv inn i litteraturen, litteraturen skal være så kompleks at det er mulig å lese den på forskjellige måter».

Analyse av Thanhs lesekarriere

a. Livsløp og lesing

Thanh er født i Saigon på begynnelsen av 1960-tallet, hvor den første fasen av Thanhs lesekarriere kretser rundt morens formidling av vietnamesiske folkeeventyr. Det ser imidlertid ikke ut som om det ligger et spesielt politisk eller patriotisk motiv bak formidlingen, da verken Thanh eller foreldrene hans fremstår som spesielt politisk aktive. Det kan heller virke som om formidlingen er preget av eventyrenes tilgjengelighet og popularitet i tiden. Foreldrene til Thanh fremstår heller ikke som spesielt aktive litteraturformidlere under den første fasen av Thanhs lesekarriere, da ingen av foreldrene var spesielt opptatt av litteraturlesing selv. «Jeg kan ikke huske å ha sett foreldrene mine lese noe under oppveksten min» sier Thanh.

Venner i nabolaget blir fremhevet som avgjørende formidlere av litteratur i den andre fasen av lesekarrieren til Thanh, da vennegjengen ser ut til å fungere som en slags lesesirkel. Den litteraturen som ble kjøpt sirkulerte mellom lesesirkelens medlemmer og deretter diskutert. Sentralt i den forbindelse var tegneserien «Lucky Luke» av Maurice de Bévère, en tegneseriefigur som var svært populær blant vietnamesiske gutter på 1960- og 1970-tallet og viser hvordan Vietnam på den tiden var påvirket av vestlig kultur. Thanh påpeker selv hvordan «jeg leste 'Lucky Luke' med stor entusiasme. Den tegneserien var helt super når jeg var ung».

Thanh var bare 13 år da Vietnam ble samlet i 1976, og Thanh fremhever selv hvordan «det var forbudt med all skjønnlitteratur fra nå av – egentlig all litteratur som ikke var utgitt av Partiet». At det dermed var lite ikke-politisk litteratur tilgjengelig (som ikke minst gjaldt en tegneseriegenren av typen «Lucky Luke») gjorde at Thanhs lesing i denne tredje fasen ble mindre enn tidligere. Det å bli tatt med litteratur som ikke var godkjent av regjeringen ville ifølge Thanh få strafferettslige konsekvenser, og dermed noe de fleste i Thanhs omgangskrets unngikk.

21 år gammel flyktet Thanh fra Vietnam, og ankommer Norge i 1983. Thanh leser ikke mye skjønnlitteratur i den fjerde fasen av lesekarrieren heller, og denne perioden blir brukt til å lære seg norsk og til å fullføre medisinstudier ved Universitetet i Oslo (Blindern). «Jeg var jo en

realfagsstudent, så det var mer diskusjon om vitenskap. [...] Å si at du leste fiksjon var liksom ikke helt akseptabelt blant dem jeg studerte sammen med» forklarer Thanh.

Etter at Thanh fullfører medisinstudiene begynner han for første gang å lese skjønnlitteratur for alvor, og den nye interessen i lesekarrierens femte fase forklares med et sterkt behov for å lære mer om det norske samfunn. «Jeg hadde allerede bodd i Norge i syv år, [...] men jeg hadde fremdeles lyst til å lære mer om Norge og nordmenn» sier Thanh. Hans lesing av realistiske romaner som Axel Jensens «Line» og Erlend Loes «Naiv. Super» kan tolkes som nettopp en slik tilnærming til det norske samfunn. Ansatte ved Bærum og Drammen folkebibliotek fremheves som viktige formidlere av litteratur i denne fasen fordi Thanh besøker bibliotekene ukentlig.

Det er også interessant å observere hvordan Thanh leser svært lite vietnamesisk litteratur i denne femte fasen av lesekarrieren sin, noe han selv forklarer med at «det er vanskelig å finne god vietnamesisk litteratur jeg syntes er verdt å lese». En annen mulig forklaring kan samtidig være at Thanh i større grad forsøker å integreres i det norske samfunn, hvor det å ha kjennskap til de viktigste litterære referansepunktene fremstår som viktig for Thanh. Hans avtagende fortrolighet med det vietnamesiske språk er også en mulig forklaring på den avtagende lesingen av vietnamesisk litteratur.

b. Kapital og distinksjoner

Oppveksten til Thanh bærer preg av farens stilling innen det sørvietnamesiske militærvesenet. Han hadde en god inntekt, noe som blant annet resulterte i at familien eide en leilighet i en av Saigons sentrumsbydeler. Moren til Thanh var hjemmевærende under hele oppveksten til Thanh, noe som forklares med at «det var viktig for foreldrene mine at noen var hjemme når jeg kom tilbake fra barnehagen eller skolen. Vi hadde så pass god inntekt at de gikk greit». Thanh vektlegger samtidig hvordan det var relativt lite interesse for kunst og kultur i hjemmet deres. «Jeg kan huske at det var enkelte bøker i bokhyllene hjemme, [...] men jeg kan ikke huske å ha sett foreldrene mine lese noe under oppveksten min. de var ikke spesielt interessert i litteratur, de var mer opptatt av andre ting» sier Thanh. Det var heller ingen sterke tradisjoner for utdanning innen familien, da få av den nærmeste familien hadde høyere utdanning. Det kan dermed se ut som om det er grunnlag for å hevde at familien hadde en middels sterk økonomisk kapital, sammen med en relativt svak kulturell

kapital. Det er vanskelig å plassere Thanh sosialt uten å sette seg inn i en analyse av den vietnamesiske klassestrukturen, men en tilhørighet til det sosiale mellomsjiktet vil trolig være rimelig.

I 1990 blir Thanh uteksaminert fra medisinstudiene ved Universitetet i Oslo (Blindern), og har de siste årene arbeidet som rådgiver for et legemiddelfirma. Hans kone har til sammenligning et hovedfag fra Universitetet i Oslos medisinske fakultet, og arbeider innen et relevant fagfelt. Både Thanh og ektefellen har relativt høye inntekter, og de to eier en felles enebolig i Oslos omegn. Til tross for sin bakgrunn med lite fokus på kunst og kultur har Thanh i voksen alder begynt å interessere seg sterkt for dette – ikke minst for norsk litteratur. «Jeg er veldig glad i bøker, og jeg går ikke forbi en bokhandler uten å gå innom. Barna mine er helt oppgitte» ler Thanh. Den kulturelle kapitalen fremstår som betraktelig styrket sammenlignet med hva den var under oppveksten, samtidig med at Thanh's økonomiske kapital fremdeles står sterkt. I en norsk sammenheng vil det være plausibelt å plassere Thanh innen det høyt utdannede mellomsjiktet.

Thanh fremhever folkeeventyr og tegneserier som genre han har stor glede av under de to første fasene av lesekarrieren, og spesielt tegneserier er ofte fremhevet som eksempel på den tilgjengelige populærlitteraturen som leses av mange barn. Thanh's litterære smak har imidlertid endret karakter i løpet av de siste fasene av lesekarrieren hans, noe som er tydelig gjennom Thanh's vektlegging av den tilgjengelige realistiske romanen med åpenbare hentydninger til kulturell legitimitet. Thanh's nåværende litterære preferanser kan kanskje best beskrives som tilhørende den norske middelsmaken. Hans nyvunnete interesse for litteratur i voksen alder kan sees som et resultat av hva det norske mellomsjiktet leser, og hans manglende interesse for vietnamesisk litteratur kan tolkes som uttrykk for at dette ikke ville være en del av norsk væremåte han etter hvert kjenner seg svært hjemme i.

c. Litteraturens funksjon

Litteraturen ser først og fremst ut til å ha en underholdende funksjon for Thanh som ung leser. Thanh fremhever i løpet av intervjuet hvordan foreldrene leste eventyr for han, og Thanh vektlegger selv hvordan «jeg husker jeg levde meg veldig inn i historiene, [...] det var jo veldig underholdende å høre på dem, veldig mye mystisk og overnaturlig som skjedde». Den samme forlystende og underholdende funksjonen tillegges tegneserien «Lucky Luke», og Thanh fremhever selv hvordan

«det var veldig gøy å lese historier om cowboyer fra den ville vesten, veldig mye action! Det var spennende og gøy handling i bøkene». Å fornøye og more ser ut til å stå sterkt når Thanh beskriver disse første fasene av lesekarrieren sin.

Som voksen ser Thanh i større grad ut til å vektlegge skjønnlitteraturens kognitive funksjon. Thanh fremhever tydelig under intervjuet at han foretrekker realistiske romaner, da disse romanene gir leseren økt forståelse og innsikt i ulike aspekter av samfunnet. Romanene skal kunne åpne for nye perspektiver, nye måter å se verden på. «Jeg får jo vite mye om hvordan det norske samfunn fungerer. Det er rart hvor mye du lærer om kulturer i romaner og sånt, det er ikke bare i fagbøker du får kunnskap» påpeker Thanh. Til tross for romanenes fiksjonskarakter, ser det ut til at litteraturens utgangspunkt i den norske virkelighet fremstår som betydningsfullt for Thanh's lesing.

Samtidig er Thanh tidlig med å fremheve litteraturens estetiske funksjon for han som voksen leser, da han fremhever språklige kvaliteter og utforming som avgjørende for den litteraturen han opplever som god. Når jeg spør Thanh om å utdype denne påstanden, svarer han resolutt at «litteraturen må ha et godt språk! Språket skal være godt, men jeg liker også at det skal være et kreativt språk». Hvordan forfatteren benytter seg av språklige formuleringer og uttrykk gir altså litteraturen økt betydning for Thanh, i tillegg til forfatterens utforming av teksten. «Jeg liker realistiske romaner, og jeg opplever at litteraturen må ha et relativt straight handlingsforløp» fortsetter Thanh. «Og hvis du lurer på hva jeg mener med det, så mener jeg at måten boken er skrevet på skal være lett tilgjengelig. Det skal ikke være vanskelig å lese og forstå, handlingen skal være relativt kronologisk». En tilsynelatende avvisning av litteraturens kompleksitet til fordel for dens intensitet ser ut til å gjøre seg gjeldende hos Thanh.

Analyse av Haos lesekarriere

a. Livsløp og lesing

Hao er født i Saigon i 1970, og hans lesekarriere er fra første stund påvirket av den tidligere kolonimakten Frankrike. Foreldrene til Hao var aktive formidlere av fransk litteratur i den første fasen av hans lesekarriere, og han påpeker selv hvordan «foreldrene mine var tydelig påvirket av Frankrike. [...] Begge foreldrene mine leste hovedsakelig fransk litteratur selv, og dermed leste de

også fransk litteratur til meg». Antoine de Saint-Exupéry's «Le petit prince» blir fremhevet som spesielt viktig i denne fasen av lesekarrieren.

Som 7-åring begynner Hao som elev ved en fransk utdanningsinstitusjon i Saigon, og den sterke formidlingen av fransk litteratur fortsetter i denne andre fasen av hans lesekarriere. Hao fremhever spesielt René Goscinnys roman «Le petit Nicolas» fra denne fasen. Foreldrene og utdanningsinstitusjonens vektlegging på formidling av fransk litteratur resulterer samtidig i at Hao leser lite vietnamesisk litteratur under oppveksten. «Jeg leste sikkert noe vietnamesisk litteratur, men det var nok veldig lite. Jeg kommer ikke på noen titler» sier han.

Vietnamkrigen får etter hvert store konsekvenser også for Haos lesekarriere. I 1983 flykter den 13-årige Hao fra Vietnam, og sammen med den nærmeste familien ender han opp i Norge. I løpet av kort tid forlater Hao den franske litteraturen fullstendig til fordel for den norske litteraturen. Norske venner fremstår som de sterkeste formidlerne av den norske litteraturen, og Hao vektlegger selv hvordan «vennene mine var alle sammen glad i å lese litteratur. [...] Jeg ville vite hva vennene mine snakket om på fritiden». Ingvar Ambjørnsens «Pelle og Proffen» og Lars Saabye Christensens «Beatles» fremheves som spesielt viktige utgivelser i denne fasen. For en ungdom i en slik brytningsfase blir dermed litteraturvalget påvirket av både en interesse for å «være som de andre» og å kunne forstå hva de snakket om og diskuterte.

Under studiene ved Universitetet i Oslo (Blindern) ble det ikke lest noe skjønnlitteratur fra Haos side. Både studier og studentlivet tar mye tid og krefter, og lesing av skjønnlitteratur fremstår som en lite prioritert fritidssyssel. Samtidig fremhever Hao hvordan få eller ingen av vennene hans i denne fasen leste spesielt mye litteratur, noe som kan tenkes å være en avgjørende faktor for Haos egen begrensede interesse. «Når vennene dine helst vil holde på med innebandy på fritiden, kommer ikke du der og snakker om den siste boken du har lest. 'Jeg har nettopp lest en fortreffelig og superb bok', liksom» sier Hao. Igjen påvirkes altså Haos lesekarriere av et individuelt valg knyttet til det å være «som de andre».

Etter fullførte studier begynner imidlertid Hao å lese mer skjønnlitteratur, en økt interesse som trolig kan forklares med hans arbeid som formidler for en større kulturorganisasjon i Oslo. Hao påpeker selv hvordan «det er viktig for meg å holde meg oppdatert i forhold til scenekunst og lignende. Det

er viktig for at jeg skal kunne gjøre en god jobb som formidler». Samtidig fremhever Hao sin egen omgangskrets som viktige formidlere av litteratur, og vektlegger hvordan han gjennom venner blir oppmerksom på ny norsk skjønnlitteratur. «Jeg har fått stadig flere venner som arbeider med kunst og kultur» sier Hao. «Det faller mer naturlig å snakke om litteratur med dem [sammenlignet med venner fra studietiden], det er mer akseptert ... påkrevd at du faktisk leser litteratur». Per Pettersons «Ut og stjele hester» fremheves som en utgivelse som har betydd mye for Hao i denne fasen.

b. Kapital og distinksjoner

Faren til Hao var professor i fransk ved Universitetet i Saigon, mens moren var lektor ved en fransk videregående skole i samme by. Familien eide en enebolig i en av Saigons bedre bydeler. Familien til Hao hadde med andre ord en sterk økonomisk kapital, samtidig som familien hadde en sterk kulturell kapital. Foreldrene hadde begge høyere utdannelser, og de var svært interessert i kunst og kultur. Det blir vanskelig å plassere Hao i det sosiale rom uten å sette seg inn i en analyse av den vietnamesiske klassestrukturen, men en tilhørighet til det øvre sosiale mellomsjikt vil trolig kunne legitimeres.

Som voksen har Hao tatt hovedfag i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo (Blindern), og har de siste årene arbeidet som formidler ved en større kulturorganisasjon i Oslo. Haos leilighet på Torshov i Oslo bærer preg av Haos store interesse for kunst og kultur. Gjennom arbeidet innen en større kulturorganisasjon har han i tillegg opparbeidet seg en stor kompetanse innen det norske kulturfelt. I dag preges Hao av en sterk tilstedeværelse av kulturell kapital, men med en noe svakere forekomst av økonomisk kapital. Den samlede mengden kapital Hao besitter er likevel relativt høy, og det vil være rimelig å plassere Hao innen det høyt utdannede middelsjiktet.

Den litterære smaken til Hao bærer altså tydelig preg av hans posisjonering i det sosiale rom. Haos lesing av Antoine de Saint-Exupéry's «Le petit prince» og René Goscinny's «Le petit Nicolas» fremstår som eksempler på familiens favorisering av anerkjente barnebøker. Hao begynner etter hvert å lese mer av den litteraturen som vil falle under den norske middelsmaken, det vil si en preferanse for den mer tilgjengelige romanen med hentydninger til kulturell legitimitet. Fremhevingen av Ingvor Ambjørnsens «Pelle og Proffen», Lars Saabye Christensens «Beatles» og Per Pettersons «Ut og stjele hester» er gode eksempler på Haos preferanse for denne norske middelsmaken Hao ser ut til å representere.

c. Litteraturens funksjon

Som ung leser ser litteraturen ut til å ha en sterk underholdende funksjon for Hao, noe som blir tydelig i hans begrunnelse for René Goscinnys «Le petit Nicolas» sin betydning. «Jeg husker den serien som veldig morsom og underholdende, den var veldig bra skrevet» sier Hao. Han ser også ut til å vektlegge utgivelsens intensitet – det vil si utgivelsens engasjerende og forlystende karakter. Lignende vurdering gjøres av Antoine de Saint-Exupérys «Le petit prince», om enn noe mer indirekte enn av René Goscinnys utgivelse. For foreldrene er det rimelig å anta at litteraturvalget for sønnen også var gjort med en «oppdragende» målsetning.

Som ungdom ser litteraturen ut til å få en sterk kognitiv funksjon for Hao, og han fremhever selv hvordan han nå leser realistiske romaner hvor han kan lære noe om det norske samfunn. Når Hao blir spurt om hvordan han ville beskrevet god litteratur i denne fasen, sier han at

litteraturen må handle om virkeligheten – samfunnet slik vi ser det i dag – for at litteraturen skal være verdt å lese. Når det blir for mye fantasi, som det for eksempel gjør hos Tolkien, blir det fort uinteressant. Litteraturen må handle om den virkeligheten vi lever i for at jeg skal få noe ut av litteraturen.

Det er samtidig interessant å se hvordan litteraturen får en slags sosial funksjon for Hao i denne fasen av lesekarrieren, da han selv vektlegger hvordan litteraturen bidrar til et fellesskap blant venner. Litteraturen er noe de kan snakke om, og er noe alle har glede av å diskutere. Litteraturen fremstår som et slags bindeledd mellom Hao og vennegjengen. Den sosiale funksjonen ser ut til å fortsette hos Hao som voksen leser, da han også nå vektlegger litteraturens betydning i omgangskretsen sin. Å lese den litteraturen som blir snakket om kan sies å gi litteraturen en sosial, inkluderende funksjon i Haos omgangskrets.

Samtidig har litteraturen en tydelig estetisk funksjon for Hao som voksen leser, noe som blir åpenbart i forhold til hans fremstilling av Per Pettersons «Ut og stjele hester». Utgivelsen blir beskrevet som god ut fra dens kompleksitet og integritet, altså hvordan utgivelsen kan leses på ulike nivåer og hvordan utgivelsens ulike deler er knyttet bra sammen. Hao sier selv under intervjuet at «de

ulike handlingsplanene i romanen til Petterson er veldig bra gjennomført, og hvordan forfatteren får frem forholdet mellom hovedpersonen som ung og som eldre. [...] Det får meg til å reflektere over livet».

Analyse av Uocs lesekarriere

a. Livsløp og lesing

Uoc er født utenfor Biên Hòa i 1975, samme år som Vietnamkrigen kulminerer. De litterære restriksjonene som iverksettes i kjølvannet av dette får stor betydning for den første fasen av Uocs lesekarriere, da svært lite ikke-politisk barnelitteratur var tilgjengelig. Uoc fremhever imidlertid vietnamesiske folkeeventyr som «Vannets raseri» og «Padden er himmelens onkel» som betydelige utgivelser i denne fasen. Eventyrenes tilgjengelighet og popularitet ser i stor grad ut til å kunne forklare foreldrenes formidling av disse.

Som 7-åring begynner Uoc ved en utdanningsinstitusjon i byen Biên Hòa, noe som i stor grad ser ut til å påvirke den andre fasen av lesekarrieren hennes. Mye eldre vietnamesisk litteratur blir formidlet i løpet av disse første årene på skolen, og Uoc fremhever spesielt den vietnamesiske forfatteren Nguyễn Dục eventyrsamling «Truyen ky man luc» og hans prosadikt «Kim Vân Kiều» som svært betydningsfulle. Det er samtidig interessant (og noe forbausende) at Uoc fremhever lærernes formidling av Mark Twains «Tom Sawyer» som viktig, da en kanskje ville tro at regjeringens sterke regulering av kunst og kultur ville forhindre en formidling av noe så klassisk amerikansk (og lite kommunistisk) som historien om den anti-autoritære og egenrådeige Tom.

I tredje fase av lesekarrieren begynner Uoc å interessere seg for kjærlighetsromaner. «Jeg tror det er vanlig for unge jenter å tenke på gutter, forelskelse og kjærlighet i den alderen. Jeg og venninnene mine syntes i alle fall det var veldig spennende å lese bøker om disse tingene» sier Uoc. Túy Hôngs kjærlighetsroman «Bien dien: truyen dai» og Quynh Daos kjærlighetsroman «Cuoc tinh da mat» fremheves av Uoc som eksempler på utgivelser som har vært givende i denne fasen av lesekarrieren. Uoc fremhever en lokal bokhandel som en viktig kilde til disse kjærlighetsromanene, da bokhandleren lot Uoc og venninnene hennes lese bøker uten å måtte betale for dem. «Jeg tror det har kommet et bibliotek dit etter at jeg flyttet til Norge, men når jeg vokste opp der var det ingen

bibliotek der. Derfor var det så godt at hun i bokhandelen var så grei mot oss» sier Uoc. Likevel er dette et eksempel på hvordan individuelle valg innen rammen av en spesiell samfunnsmessig kontekst der politisk «korrekt» litteratur fortsatt var en viktig påvirkning på litteraturen.

I 1996 giftet den da 21 år gamle Uoc seg med en vietnamesisk flyktning bosatt i Norge, og Uoc flytter samme år til Norge. Uoc leste svært lite skjønnlitteratur i den fjerde fasen av lesekarrieren sin, da Uoc brukte de første årene i Norge til å lære seg norsk og til å fullføre videregående skole. Da hun samtidig får sine tre barn i løpet av de første årene i Norge, har oppmerksomheten vært andre steder enn på lesing av litteratur. «Jeg hadde tusen baller i luften hele tiden konstant. Det ble for mye å holde styr på, så når jeg en gang i blant hadde tid til å gjøre noe for meg selv ble det til at jeg måtte hvile. Jeg orket ikke begynne på en bok» sier Uoc. Vi ser her hvordan et samspill mellom individuelle og samfunnsmessige forhold påvirker denne fasen, ved at Uoc befinner seg i et nytt land med et språk hun ikke behersker.

I den femte og nåværende fasen av Uocs lesekarriere har hun imidlertid begynt å lese mer litteratur. «Barna mine har begynt å bli så gamle at de ikke trenger å passes 24 timer i døgnet, og jeg har dermed tid til å gjøre mer av det jeg liker. For eksempel å lese litteratur» sier Uoc. Uoc har som 32-åring begynt på sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Oslo, og påpeker selv den betydelige rollen dette studiet har hatt på litteraturlesingen hennes. Uoc vektlegger selv hvordan forelesere og medstudenter fremstår som de viktigste litteraturformidlerne, og påpeker samtidig viktigheten av «romaner som jeg kan bruke i jobben min. Romaner jeg kan lære noe av, eller som jeg kan snakke med pasientene om». Uoc fremhever spesielt Synne Sun Løes sin «Yoko er alene» og Johan Harstad sin «Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?» som viktige leseopplevelser i denne forbindelse.

Når jeg spør Uoc om hun leser vietnamesisk litteratur etter å ha flyttet til Norge, svarer hun at «det gjør jeg ikke. Jeg er ikke helt sikker på hvorfor jeg ikke leser vietnamesisk litteratur, jeg har ikke tenkt så mye over det. Jeg tror det bare er blitt sånn, siden jeg bor i Norge og hele tiden har tilgang på den norske litteraturen». Flyttingen til Norge har med andre ord bidratt til en omfattende endring av litterært fokus hos Uoc, og underbygger betydningen geografisk og historisk forankring har på Uocs lesekarriere.

b. Kapital og distinksjoner

Mens faren til Uoc arbeidet som veterinær utenfor byen Biên Hòa, arbeidet moren til Uoc som leder for en barnehage. Foreldrene hadde en relativt god økonomi, som blant annet resulterte i at de hadde penger til å sende Uoc til en bedre utdanningsinstitusjon i Biên Hòa. «Spesielt min mor ville gjerne at jeg skulle ha et bedre liv enn henne, og det var derfor spesielt viktig for henne at jeg fikk en god utdanning» sier Uoc. Moren til Uoc var veldig interessert i kunst og kultur, men det var en interesse hun ikke delte med faren til Uoc. «Moren min elsker å lese, [...] men faren min leste ikke litteratur i det hele tatt. Men han var glad å lese avisen, da» sier Uoc. Foreldrenes økonomiske og kulturelle kapital kan sies å være middels sterke. Det er vanskelig å plassere Uoc sosialt uten å sette seg inn i en analyse av den vietnamesiske klassestrukturen, men en tilhørighet til det sosiale mellomsjikt vil trolig kunne forsvares.

Uoc har i voksen alder begynt på sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Oslo, og arbeider deltid ved ulike sykehjem ved siden av studiene. Ektemannen arbeider som datakonsulent i et større Oslobasert firma, og bidrar dermed til en fast inntekt mens Uoc studerer. Familien eier en leilighet på Lambertseter i Oslo. Det er interessant å se hvordan Uoc vektlegger kunst og kultur i voksen alder, og hun fremhever spesielt hvordan hun har hatt stort utbytte av det å lese litteratur de senere årene. «Jeg leser veldig mye litteratur nå enn det jeg gjorde tidligere, jeg har stor glede av det» sier Uoc. På mange måter har sammensetningen av Uocs økonomiske og kulturelle kapital endret seg de siste årene, mot en sterkere grad av kulturell kapital og en svakere grad av økonomisk kapital. Uoc vil som voksen kunne plasseres i det norske mellomsjiktet.

Som voksen leser fremhever Uoc utgivelser som Synne Sun Løes sin «Yoko er alene» og Johan Harstad sin «Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?» som givende lesing. De sistnevnte utgivelsene fremstår som «typiske» for det som tidligere er blitt omtalt som den norske middelsmaken, det vil si en favorisering av tilgjengelige og gjenkjennelige romaner som har åpenbare tegn til kulturell kvalitet.

c. Litteraturens funksjon

Litteraturens underholdende funksjon gjør seg tidlig gjeldende hos Uoc som ung leser, noe som blir tydelig i forbindelse med hennes fremstilling av Mark Twains «Tom Sawyer», Túy Hôngs «Bien dien: truyen dai» og Quynh Daos «Cuoc tinh da mat». Uoc legger blant annet vekt på hvordan «bøkene var veldig morsomme og underholdende å lese, du ble liksom revet med gjennom hele fortellingen. Du ville bare levere – hvordan kom det til å ende, ikke sant?». Uoc ser ut til å legge stor vekt på utgivelsenes intensitet under intervjuet, ved å fremheve deres engasjerende og medrivende karakter. Uoc ser ut til å lese litteratur først og fremst for å underholdes og mores.

Litteraturens funksjon ser imidlertid ut til å endres noe for Uoc som voksen leser. Synne Sun Løes' «Yoko er alene» og Johan Harstads «Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?» ser ut til å tillegges en sterk kognitiv funksjon, og Uoc vektlegger selv hvordan utgivelsene gir henne innsikt i ulike aspekter ved det norske helsevesenet. «I begge bøkene lærer du noe om hvordan det er å være ... psykisk syk? Det er veldig interessant siden jeg skal bli sykepleier» sier hun. Samtidig er den underholdende funksjonen fremdeles gjeldende, da Uoc legger vekt på litteraturens medrivende og engasjerende karakter. Uoc fremhever for eksempel hvordan «boken til hun Synne Sun Løes var veldig gøy å lese, det var noe med den boken som bare gjorde at jeg måtte lese videre. Samme med den 'Buzz Aldrin'-boken, jeg måtte liksom bare lese til jeg var ferdig. Jeg koste meg veldig når jeg leste begge bøkene».

Analyse av Linhs lesekarriere

a. Livsløp og lesing

Linh er født i Oslo i 1981, etter at foreldrene kom til Norge som flyktninger i 1975. Det ser imidlertid ikke ut som om hennes posisjon som etterkommer av innvandrere får konsekvenser for den første fasen av lesekarrieren hennes, da den i større grad preges av barnehagens turer til Deichmanske bibliotek på Hammersborg. Turene blir viktig fordi det ikke fantes spesielt mye bøker i familiens hjem og foreldrene heller ikke var spesielt interessert i litteratur selv. «Jeg kan ikke huske at vi hadde spesielt mye litteratur hjemme, jeg vet ikke helt hvorfor. Jeg kan heller ikke huske at foreldrene mine leste litteratur for meg, verken vietnamesisk eller norsk» sier Linh. Hun fremhever

Astrid Lindgrens «Ronja Røverdatter» og «Brødrene Løvehjerte» som betydelige utgivelser som ble formidlet ved barnehagens besøk på Deichmanske bibliotek, men påpeker selv hvordan «detter er jo egentlig bøker alle som vokser opp i Norge – eller Skandinavia – har lest på et eller annet tidspunkt».

I den andre fasen av lesekarrieren sin begynner Linh imidlertid å lese mer vietnamesisk litteratur, hovedsakelig folkeeventyr som «Den vidunderlige blomsten». Linh er svært oppmerksom på sin vietnamesiske bakgrunn i denne fasen, og vektlegger hvordan «jeg skilte meg jo en del ut fra andre på Frogner på 1980- og 1990-tallet [...] og det betydde derfor mye å kunne lære litt mer om landet jeg kom fra». Foreldrene formidlet overraskende lite av disse eventyrene til Linh, og hun fremhever også i denne fasen ansatte ved Deichmanske bibliotek på Hammersborg som de viktigste formidlerne.

I den påfølgende fasen svekkes interessen for vietnamesisk litteratur, og Linh leser stadig mer av den norske litteraturen som formidles av venninner. Ingvar Ambjørnsens «Hvite niggere» og Erlend Loes «Naiv. Super» fremheves som betydningsfulle nettopp fordi det var litteratur «alle» hadde lest og som de refererte til. Linh er veldig interessert i ulike samfunnsspørsmål i denne fasen, og den litterære interessen ser ut til å være forankret i en mer generell samfunnsinteresse blant Linh og venninnene hennes. En mulig årsak til at Linh går tilbake til norsk litteratur i denne fasen kan være at hun etter hvert føler seg mindre annerledes, og stoler på sin egen identitet som norsk med et utenlandsk utseende.

Den samme interessen for samfunnsrelatert litteratur fortsetter i den fjerde og nåværende fasen av Linhs lesekarriere. Hun har en spesiell interesse for realistiske romaner med utgangspunkt i mellommenneskelige relasjoner, og gir som eksempler utgivelser som Håvard Melnæs' «En helt vanlig dag på jobben» og Khaled Hosseinis «A Thousand Splendid Sun». Linh påpeker selv hvordan «jeg har generelt likt veldig godt sånne samfunnsbøker ... alt som kan relateres til hvordan samfunnet fungerer». Venninnene fremstår fremdeles som sterke litteraturformidlere, og Linh påpeker hvordan «jeg har en fast lunsjavgtale med to/tre venninner hver onsdag [...]. Vi snakker og diskuterer mye forskjellig, også litteratur. Om hvilke bøker vi leser og hva vi syntes om de».

b. Kapitaler og distinksjoner

Moren til Linh er utdannet innen språk fra Universitetet i Saigon og arbeider i dag som sekretær for et arkitekt- og ingeniørfirma i Oslo. Linhs far har utdannelse fra det sørvietnamesiske militærvesenet og arbeider som journalist for et større internasjonalt tidsskrift. Under oppveksten til Linh hadde begge foreldrene relativt gode inntekter, og familien eide leiligheten de bodde i på Frogner i Oslo. Samtidig var foreldrene lite interessert i kunst og kultur, noe som er relativt overraskende tatt i betraktning morens språkutdannelse fra Vietnam. Det var lite litteratur i familiens leilighet under Linhs oppvekst, og foreldrene har først de siste årene begynt å interessere seg for litteratur. «Spesielt min mor arbeidet så pass mye under oppveksten min at hun rett og slett ikke hadde tid til å lese. Hun har blitt mye bedre nå, da» forklarer Linh. En sterk økonomisk kapital og en noe svakere kulturell kapital ser ut til å være gjeldende under oppveksten til Linh. Det vil likevel være fullt mulig å plassere Linhs familie innen det høyt utdannede middelsjiktet.

I dag er Linh godt i gang med studier ved Universitetet i Oslo (Blindern), og arbeider samtidig som prosjektkoordinator for et bistandsprosjekt rettet mot kunst og kultur i Vietnam organisert av UD. Kunst og kultur har fått en sterkere posisjon hos Linh, noe som blant annet gjenspeiles i hennes arbeid for ulike kulturfestivaler i Oslo. Litteratur har imidlertid fått en spesiell rolle for Linh, og til tross for hektiske hverdager har hun likevel tid til å lese skjønnlitteratur. «Jeg har ikke fjernsyn hjemme, så jeg leser mye litteratur om kveldene når jeg skal slappe av» sier Linh. Linhs kulturelle kapital fremstår med andre ord som styrket sammenlignet med hva den var under oppveksten, mens den økonomiske kapitalen fremstår som noe svakere (da studier bidrar til at verken Linh eller ektemannen hennes arbeider 100 prosent). Linhs samlede kapital vil likevel gjøre det mulig å plassere henne i det samme middelsjiktet hun tilhørte under oppveksten.

Linhs litterære smak bærer preg av hennes posisjonering i det sosiale rom, og tydeliggjøres både gjennom hennes karakterisering av god litteratur og gjennom de utgivelsene hun fremhever i denne forbindelse. Hun legger under intervjuet spesiell vekt på lesing av samfunnsrelaterte utgivelser som for eksempel Ingvar Ambjørnsens «Hvite niggere», med begrunnelsen at «den snakker jo veldig mye om hvordan miljøer er – hvordan rusmiljøer er og slikt». Erlend Loes «Naiv. Super» fremheves fordi den «problematiserer tilværelsen på en annerledes måte enn det andre har gjort». Som voksen leser fremhever Linh lignende samfunnsrelaterte romaner, som for eksempel Håvard Melnæs' «En helt

vanlig dag på jobben» og Khaled Hosseinis «A Thousand Splendid Sun», fordi «jeg har generelt likt veldig godt sånne samfunnsbøker ... alt som kan relateres til hvordan samfunnet fungerer». Den litteraturen Linh fremhever i de ulike fasene bygger tydelig opp om en interesse for den tilgjengelige, gjenkjennelige romanen med en viss kulturell legitimitet som gjør seg gjeldende innen den norske middelsmaken.

c. Litteraturens funksjoner

Som ung leser tillegger Linh litteraturen en sterk underholdende funksjon. Litteraturens intensitet fremheves spesielt, og Linh snakker blant annet om hvordan Astrid Lindgrens romaner «var veldig spennende og eventyrlige, veldig engasjerende. [...] De var jo veldig dramatiske, bøkene hennes. Jeg var veldig revet med». At litteraturen skal more og fornøye ser ut til å stå svært sterkt hos Linh.

Den kognitive funksjonen ser ut til å stå sterkt hos Linh allerede fra 7-årsalderen, da hun vektlegger litteraturens mulighet for økt kunnskap, innsikt, erkjennelse og forståelse for ulike samfunnsaspekter. Det var i denne fasen at hun begynte å interessere seg for vietnamesisk litteratur som et mulig inntak for bedre å forstå seg selv og sin situasjon som etterkommer av innvandrere. I tillegg fremheves både Ingvar Ambjørnsens «Hvite niggere» og Håvard Melnæs' «En helt vanlig dag på jobben» som viktige fordi de gir Linh innsikt i miljøer hun selv aldri har tatt del i. Linh påpeker selv under intervjuet hvordan «jeg vil få noe ut av å lese litteratur. [...] Jeg har generelt likt veldig godt sånne samfunnsbøker ... alt som kan relateres til hvordan samfunnet fungerer». Litteraturens kognitive funksjon underbygges samtidig av litteraturen hun *ikke* leser – fantastisk litteratur. «Jeg har ikke tid til sånn litteratur som bare har med fantasien å gjøre. Historiene må kunne relateres til den virkelige verden, til hverdagen for at jeg skal få noe ut av dem» sier Linh.

Samtidig ser det ut til at litteraturen får en stadig sterkere sosial funksjon for Linh. I ungdommen fremhever hun hvordan det var viktig for henne å ha lest den litteraturen venninnene snakket om på fritiden. «Du falt liksom litt utenfor hvis du ikke hadde lest Erlend Loe og Ingvar Ambjørnsen og sånne. Det ble referert til de bøkene hele tiden, så det var liksom nødvendig å lese dem for å henge med» sier Linh. Noe av det samme vektlegges av Linh som voksen leser da hun under intervjuet fremhever hvordan flestparten av venninnene hennes arbeider innen humaniora, «og er dermed

veldig interessert i litteratur. Egentlig veldig interessert i kunst og kultur generelt. [...] Og det er jo klart at vi diskuterer forskjellig litteratur når vi møtes, det er jo en del av fellesinteressene våre».

DRØFTING AV EMPIRI

I dette kapitlet vil jeg drøfte i hvilken grad det er mulig å påpeke fellestrekk ved lesekarrierene til de fem informantene. Jeg vil drøfte utviklingen av informantenes lesekarrierer sammen med den litterære smaken de gir uttrykk for, og deretter drøfte funksjonene de fem informantene tillegger litteraturen gjennom lesekarrierene sine. Dette vil gjøres med utgangspunkt i lesekarrierenes ulike faser, slik disse fasene er fremstilt i forbindelse med presentasjonen av det empiriske materiale.

Utvikling av lesekarrierene

a. Første fase av lesekarrierene

Vietnam var gjennom 1950-, 1960- og 1970-tallet et samfunn i oppbrudd, påvirket av en fransk kolonial tradisjon, vietnamesisk nasjonalisme og vestlig innflytelse gjennom USAs tilstedeværelse. Denne brytningstiden reflekteres i den første fasen av informantenes lesekarrierer, da de samfunnsmessige omveltningene har fått store følger for den litteraturen de leste.

Den kvinnelige informanten Nhung blir født i 1957. Den første fasen av lesekarrieren hennes domineres av vietnamesiske folkeeventyr, en lesing Nhung selv forklarer med foreldrenes sterke vietnamesiske patriotisme i årene etter Frankrikes tilbaketrekning i 1954. Vietnamesisk kunst og kultur fremstår som viktig for foreldrenes identitet, en identitetsfølelse som gjenspeiles i den litteraturformidlingen som finner sted ovenfor Nhung.

Den mannlige informanten Thanh blir født i 1963. I likhet med Nhung domineres den første fasen av lesekarrieren til Thanh av vietnamesiske folkeeventyr, men foreldrenes formidling av denne typen litteratur forklares med eventyrenes tilgjengelighet snarere enn patriotisme slik tilfellet var hos Nhung. Eventyret «Den vidunderlige blomsten» fremheves som spesielt betydningsfull.

Den mannlige informanten Hao blir født i 1970. I motsetning til de to foregående informantene domineres den første fasen av Haos lesekarriere av fransk barnelitteratur. Hao forklarer selv dette fokuset med foreldrenes personlige interesse for denne litteraturen. Antoine de Saint-Exupéry's «Le petit prince» fremheves som spesielt viktig.

Den kvinnelige informanten Uoc blir født i 1975, og i likhet med informantene Nhung og Thanh leser hun hovedsakelig vietnamesiske folkeeventyr i denne første fasen av lesekarrieren sin. Den første fasen av Uocs lesekarriere finner sted i årene rett etter sammenslåingen av Vietnam i 1976, og folkeeventyrene er den ikke-politiske litteraturen som er lettest tilgjengelig i årene rett etter sammenslåingen. Uoc fremhever de to eventyrene «Vannets raseri» og «Padden er himmelens onkel» som de hun husker best.

Den kvinnelige informanten Linh ble født i 1981, og er den eneste informantene som både er født og oppvokst i Norge som etterkommer av vietnamesiske innvandrere. Foreldrenes formidler ikke selv vietnamesisk litteratur ovenfor Linh (noe som sannsynligvis skyldes deres generelt svake interesse for kultur og litteratur), men Linh får tilgang til Astrid Lindgrens utgivelser «Ronja Røverdatter» og «Brødrene Løvehjerte» gjennom barnehagens turer til Deichmanske bibliotek.

Selv om informantene altså innehar noenlunde samme posisjon i det sosiale rom, ser vi at deres foreldre likevel formidler svært forskjellig vietnamesisk og fransk barnelitteratur (i Linhs tilfelle ble valgene foretatt av hennes barnehage i Oslo, og hun blir her formidlet nordisk barnelitteratur). Denne forskjellen vil imidlertid kunne forklares med deres noe ulike kulturelle kapital. Litteraturen i første fase gjenspeiler dermed foreldrenes individuelle preferanser, deres tilgang på litteratur og samtidig hvordan de ønsker å oppdra sine barn. Lesekarrierene reflekterer endelig et forhold som er vanlig i mange utviklingsland, nemlig politisk sensur.

b. Andre fase av lesekarrierene

Andre fase av lesekarrieren til informantene preges av foreldrenes valg av skoler for sine barn, og de får samtidig et utvidet nettverk å forholde seg til gjennom for eksempel lærere og venner. For flere av informantene medfører dette at de begynner å lese svært forskjellig litteratur, som for eksempel vietnamesisk nasjonallitteratur og amerikanske tegneserier.

Informanten Nhung begynner som elev ved en fransk utdanningsinstitusjon i 1964, og det konstante fokuset på fransk språk og litteratur er en av hovedårsakene til Nhung's overveiende lesing av fransk barnelitteratur i denne fasen. Overgangen fra foreldrenes sterke fokus på en vietnamesisk litteratur i

første fase er overraskende, men Nhung forklarer dette selv med den anerkjennelsen det franske utdanningssystemet hadde i Vietnam. Nhung fremhever spesielt Charles Perraults eventyr «Le petit chaperon rouge», «La belle au bois dormant» og «Cendrillon ou la petite pantoufle de vair».

Overgangen til den andre fasen av informanten Thanh's lesekarriere finner sted rundt 1970, da Thanh begynner som elev ved en lokal utdanningsinstitusjon i byen Saigon. I motsetning til informanten Nhung får imidlertid skolen liten betydning for hans valg av litteratur, da han i større grad påvirkes av venners interesse for tegneserier som «Lucky Luke».

Den andre fasen av informanten Haos lesekarriere inntreffer i 1977 da han begynner som elev ved en fransk utdanningsinstitusjon. I likhet med informanten Nhung ser den franske lese- og skriveopplæringen ut til å være avgjørende for Haos litteraturlæsning i denne fasen, samtidig som foreldrenes store og vedvarende interesse for fransk kunst og kultur bygger opp under dette fokuset. Hao fremhever spesielt René Goscinny's «Le petit Nicolas» som betydningsfull i denne fasen.

Informanten Uoc begynner i 1982 som elev ved en lokal utdanningsinstitusjon i byen Biên Hòa. Uoc legger selv vekt på hvordan litteraturformidlingen som finner sted på skolen får store konsekvenser for litteraturen hun leser i denne fasen, og hun leser både vietnamesisk og amerikansk litteratur (som flere år etter uavhengigheten igjen begynte å bli tilgjengelig). Av vietnamesisk litteratur fremhever Uoc Nguyễn Dục eventyrsamling «Truyen ky man luc» og hans prosadikt «Kim Vân Kiều», mens hun trekker frem Mark Twain's «Tom Sawyer» som eksempel på den amerikanske litteraturen hun opplevde som givende.

I 1988 begynner informanten Linh som elev ved Majorstuen skole i Oslo, og i likhet med informanten Thanh har ikke skolen spesielt stor betydning for litteraturen Linh leser i denne fasen. Det har imidlertid Deichmanske bibliotek, hvor Linh finner bøker som forteller henne noe om hennes egen bakgrunn som vietnameser. Linh fremhever spesielt folkeeventyret «Den vidunderlige blomsten» som givende i denne fasen av lesekarrieren.

Informantenes lesing i denne andre fasen av lesekarrierene ser i større grad ut til å domineres av individuelle valg sammenlignet med den foregående fasen av lesekarrierene. Dette ser ut til å være

spesielt relevant i Thanh og Linhs tilfelle, hvor valg av henholdsvis tegneserier og vietnamesisk barnelitteratur fremhever deres individuelle valg av litteratur.

c. Tredje fase av lesekarrierene

I tredje fase av lesekarrieren er informantene på vei inn i puberteten, og begynner å bli mer oppmerksom på seg selv som individ. De ser ut til å bli mer aktivt søkende, og ikke unaturlig begynner litteratur om kjærlighet å få betydning for flere av informantene. Samtidig er siste del av tenårene for mange en tid med store brytninger, og for to av informantene sammenfaller denne tiden med kanskje den mest dramatiske hendelsen i deres liv – flyttingen fra Vietnam.

I 1969 fyller informanten Nhung 12 år, og overgangen til den tredje fasen av lesekarrieren markeres med en sterk interesse for kjærlighetsromaner. Nhung forklarer selv interessen med følelsene enhver ung jente begynner å utvikle i denne alderen. Khái Hungs kjærlighetsroman «Nua chung xuan» og Leo Tolstojs klassiker «Anna Karenina» fremheves som spesielt fascinerende utgivelser for Nhung i denne fasen.

Overgangen til den tredje fasen av Thanh's lesekarriere finner sted samtidig med sammenslåingen av Vietnam i 1976. Thanh vektlegger selv hvordan regjeringens føringer innen kunst og kultur bidro til at det var svært dårlig tilgang til ikke-politisk litteratur i årene som fulgte sammenslåingen, og Thanh synes mer eller mindre bevisst å velge vekk litteratur i denne fasen.

For informanten Haos del preges overgangen til den tredje fasen av at familien flykter fra Vietnam, og etter hvert bosetter seg i Norge. Etter å ha lest hovedsakelig fransk litteratur i de to foregående fasene av lesekarrieren sin begynner Hao nå å lese norske ungdomsromaner. Betydningen av norsk litteratur forklarer Hao med at hans foreldre og han selv ønsket å integreres i det norske samfunnet, og nye norske venner ble viktig for litteraturvalgene han gjorde. Ingvar Ambjørnsens romanserie «Pelle og Proffen» og Lars Saabye Christensens «Beatles» er avgjørende utgivelser for Hao i denne fasen.

Informanten Uocs overgang til den tredje fasen av sin lesekarriere markeres med en sterk interesse for kjærlighetsromaner. Uoc forklarer selv – i likhet med informanten Nhung – interessen med

tematikkens relevans for jenter i en alder hvor følelser for det motsatte kjønn begynner å blomstre. Hun nevner spesielt kjærlighetsromanen «Bien dien: truyen dai» av Túy Hông og kjærlighetsromanen «Cuoc tinh da mat» av Quynh Dao som givende.

I den tredje fasen av lesekarrieren forlater Linh vitenamesisk litteratur og begynner å lese norske realistiske romaner, noe Linhs forklarer med et behov for å passe inn i vennegjengen (ikke overraskende om en tar i betraktning den dynamikken som finnes blant ungdommer). Linh fremhever Ingvar Ambjørnsens «Hvite niggere» og Erlend Loes «Naiv. Super» som populære utgivelser i denne fasen.

Det er tydelig i denne fasen at det ikke er noen klare mønstre i informantenes lesekarrierer – som søkende unge mennesker leser informantene ulike typer litteratur. Enkelte informanter leser kjærlighetsromaner av nysgjerrighet, andre leser norske romaner for å lære om eller tilpasse seg en ny norsk virkelighet og en informant synes å velge vekk litteratur i denne fasen fordi han ikke finner noe passende. Således preges denne tredje fasen ikke så mye av sosial posisjon eller av betydelige andre som av individuelle valg.

d. Fjerde fase av lesekarrierene

Den fjerde fasen av lesekarrieren representerer tidlig voksenalder, der informantene utsettes for ulike typer press og forventninger som får følge for deres lesekarrierer. Utdannelse gjør ikke bare at de får mindre tid til å lese skjønnlitteratur, men også at deres hovedinteresse begynner å utkrystallisere seg og får betydning for den typen litteratur de søker. Samtidig markerer denne fasen begynnelsen på en etablering av informantenes egen sosiale posisjon gjennom valg av yrke og interesser.

Som 19-åring begynner Nhung som språkstudent ved Universitetet i Saigon i 1976. Nhung leser svært lite litteratur i denne fjerde fasen av lesekarrieren sin, noe hun selv forklarer med en krevende studietilværelse. Samtidig er den begrensede tilgangen på litteratur i årene etter sammenslåingen av Vietnam i 1976 en annen forklarende faktor.

Informanten Thanh flykter som 20-åring fra Vietnam, og kommer han til Norge i 1983 sammen med sin nærmeste familie. Thanh begynte samme år på profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i

Oslo (Blindern), og vektlegger i likhet med Nhung hvordan studietilværelsen var så pass krevende at han ikke fikk tid til litteraturlæsing. Samtidig gikk mye tid med til å lære seg norsk og annen kunnskap om det norske samfunn.

Informanten Hao begynner i 1989 som student i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo (Blindern), og i likhet med informantene Nhung og Thanh markerer studiene overgangen til en fjerde fase av Haos lesekarriere. Som følge av en krevende studietilværelse leser heller ikke Hao spesielt mye skjønnlitteratur, og han fremhever selv hvordan foreldrenes krav om gode akademiske resultater bidro til at han fokuserte mer på studier enn det mange av medstudentene gjorde.

I 1996 gifter informanten Uoc seg med en vietnamesisk flyktning bosatt i Norge, og Uoc flytter til Norge. Flyttingen til Norge markerer overgangen til den fjerde fasen av Uocs lesekarriere, og i likhet med de foregående informantene leser hun ingen litteratur i denne fasen. Språket er en naturlig forklaring på hvorfor hun ikke leser norsk litteratur, men hun leser heller ikke vietnamesisk litteratur i tiden like etter at hun kommer til Norge.

Også informanten Linh bruker mye tid på studiene i den fjerde fasen av lesekarrieren, men skiller seg fra de øvrige informantene ved faktisk å lese en god del skjønnlitteratur ved siden av pensumlesningen. Som i den foregående fasen av lesekarrieren hennes fokuserer Linh på realistiske romaner, og fremhever hvordan en mer generell interesse for samfunnet i stor grad påvirker litteraturvalget hennes. Linh fremhever spesielt Håvard Melnæs sin «En helt vanlig dag på jobben» og Khaled Hosseinis «A Thousand Splendid Sun» som givende i denne fasen.

Den fjerde fasen illustrerer hvordan lesing av litteratur for informantene er en aktivitet som må vike i spesielt hektiske perioder i livet, som etablering av familie og studier. Alle informantene tar høyere utdanning, og beveger seg dermed inn i en norsk utdannet middelklasse (unntaket er Nhung som fortsatt befinner seg i Vietnam i denne fasen). Det er imidlertid interessant hvordan ingen av informantene som nå er bosatt i Norge synes å lese vietnamesisk litteratur, som en ellers kunne tenke seg ville være en måte å forholde seg til et land alle har erfaring og minner fra. En mulig forklaring er at alle fokuserer på å etablere seg i Norge og som norske, noe Linhs vektlegging på realistiske romaner i denne fasen er en indikasjon på.

e. Femte fase av lesekarrierene

Alle informantene (med unntak av Linh som fortsatt befinner seg i den fjerde fasen av lesekarrieren sin) befinner seg nå i den femte fasen av sine lesekarrierer, og er alle etablerte i Norge. Informantene er alle det vi vil kalle «vel etablerte» med familie, bolig og god jobb. De er således i en situasjon der de fritt vil kunne velge typen av litteratur de vil lese, uten økonomiske hindringer og med en god nok oversikt over hvordan en eventuelt kan skaffe seg tilgang til litteratur om og på vietnamesisk.

I 1981 ble den 24 år gamle Nhung nødt til å flykte fra Vietnam til Norge. Den femte fasen av lesekarrieren hennes domineres av at hun hovedsakelig leser litteratur skrevet av eksilvietnamesere. Hun forklarer dette selv med at hun har behov for å vite hvordan andre vietnamesere opplever eksiltilværelsen, men en kanskje vel så viktig årsak til hennes fokus er hennes ansvar for den vietnamesiske samlingen ved et folkebibliotek i Oslos omegn. Gregory Tien Hung Nguyens utgivelse «Khi đồng minh tháo chạy» fremheves av Nhung som spesielt givende for henne selv.

Informanten Thanh begynner å lese mer litteratur etter fullførte medisinstudier i 1990, og har i motsetning til Nhung hovedsakelig lest norsk litteratur. Thanhns favorisering av realistiske romaner og kriminallitteratur forklares med en kombinasjon av ønske om å lære mer om det norske samfunn og den norske tenkemåte, og at denne litteraturen er populær og lett tilgjengelig. Han foretrekker samtidig litteratur med en god litterær form og et godt litterært språk, noe som er med på å underbygge Thanhns norske middelsmak. Thanh fremhever spesielt Axel Jensens «Line» og Stieg Larssons «Millenium»-trilogi som eksempler på litteratur han opplever som givende.

Våren 1996 fullfører informanten Hao sitt hovedfag i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo (Blindern), og dette markerer overgangen til en femte fase av Haos lesekarriere. Også Hao begynner nå å betydelig lese mer skjønnlitteratur og forklarer selv dette med at han er interessert i norsk litteratur. Samtidig arbeider han innen en kulturorganisasjon hvor kjennskap til norsk kunst og kultur er viktig for at Hao skal kunne gjøre en god jobb. I likhet med informanten Thanh gir Hao uttrykk for en norsk middelsmak, da han fremhever sin preferanse for tilgjengelige romaner med en tydelig kulturell legitimitet. Per Pettersons roman «Ut og stjele hester» er en utgivelse som har betydd mye for Hao i denne fasen.

Overgangen til den femte fasen av Uocs lesekarriere er ikke like markant som den er hos de foregående informantene. I midten av 20-årene begynner hun å få bedre tid til å lese skjønnlitteratur, og begynner som 32-åring på sykepleierstudier ved Høgskolen i Oslo. Ved siden av interessen for norsk litteratur mer allment legger hun spesielt vekt på litteratur som er relevant for henne i sitt yrke og som hun kan diskutere med medstudenter og pasienter som en måte å bli kjent med dem på. I likhet med både Thanh og Hao gir Uoc uttrykk for en preferanse for tilgjengelige norske romaner med kulturell legitimitet. Synne Sun Løes sin «Yoko er alene» og Johan Harstad sin «Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?» fremheves som eksempler på den norske middelsmaken Uoc gir uttrykk for.

Det kanskje mest overraskende med denne femte fasen av informantenes lesekarriere (og fjerde fasen for Linhs vedkommende) er fokuset på norsk litteratur og det tilsynelatende fraværet av interesse for å lese litteratur fra Vietnam. Unntaket er Nhung, som uttrykker spesiell interesse for å lese om erfaringene til vietnamesere i eksil. Den skjønnlitteraturen som leses av informantene sammenfaller i stor grad med den norske mellomsmaken – altså en favorisering av tilgjengelige romaner med en tydelig kulturell legitimitet.

Litteraturens funksjon gjennom lesekarrierene

Gjennom analysen av det empiriske materialet er det blitt påvist hvordan samtlige informanter ser ut til å vektlegge litteraturens underholdende funksjon i de tidlige fasene av lesekarrierene. Litteraturen skal forlyste, fornøye og engasjere. For eksempel fremhever informanten Thanh hvordan «det at foreldrene mine leste eventyr til meg, syntes jeg var veldig spennende. Jeg satt der med øyne runde som klinkekuler og var helt oppslukt. Jeg ropte 'les mer, les mer' når de ville legge boken fra seg. Jeg ville jo ikke at de skulle stoppe, det var så spennende!».

Samtidig kan det virke som at de som formidlet litteratur til informantene i disse første fasene hadde til hensikt å oppdra og gi kunnskap. Litteraturens polyfunksjonalitet kan samtidig illustreres av informantenes egen lesing i disse tidligste fasene – mens kjærlighetsromaner nok primært hadde en underholdende funksjon for Nhung og Uoc, var de samtidig en trolig kilde til informasjon og kunnskap om en del av livet som reiser mange spørsmål når den først melder seg.

Det er videre interessant å merke seg at det hovedsakelig er som unge lesere at informantene fremhever litteraturens underholdende funksjon. Allerede fra ungdommen virker det som om informantene vil ha mer ut av litteraturen enn «bare» å bli underholdt. Litteraturen tillegges en stadig sterkere kognitiv funksjon for samtlige av de informantene jeg har intervjuet. For enkelte informanter – som Hao og Linh – ser denne kognitive funksjonen ut til å gjøre seg gjeldende allerede i ungdommen, mens den for informantene Nhung, Thanh og Uoc først ser ut til å gjøre seg gjeldende i voksen alder. Felles for de fem informantene er imidlertid fokuset på det å få innsikt i og kunnskap om ulike aspekter av samfunnet – om samfunnet som helhet eller om ulike samfunnsgrupper. For eksempel fremhever informanten Hao hvordan

litteraturen må handle om virkeligheten – samfunnet slik det er i dag – for at litteraturen skal være verdt å lese. Når det blir for mye fantasi, som det for eksempel blir hos Tolkien, blir det fort uinteressant. Litteraturen må handle om den virkeligheten vi lever i for at jeg skal få noe ut av litteraturen.

Det er spesielt interessant at det overveiende flertallet av informantene vektlegger hvordan den kognitive funksjon er viktig i forbindelse med den norske litteraturen de leser etter at de er kommet til Norge. Fire av informantene jeg har intervjuet forklarer eksplisitt hvordan de leser norsk litteratur for å få innsikt i ulike aspekter av det norske samfunn. De vil med andre ord vite mer om det samfunnet de lever i. For eksempel fremhever Thanh at «jeg får jo vite mye om hvordan det norske samfunn fungerer [gjennom å lese norsk skjønnlitteratur]. Det er rart hvor mye du lærer om kulturer i romaner og sånt, det er ikke bare i fagbøker du får kunnskap».

Informanten Nhung er her unntaket. Hun ser ut til å være lite interessert i å bruke litteratur som en kilde til kunnskap om Norge og det norske samfunn, og vektlegger heller hvordan hun leser vietnamesisk litteratur for en økt kunnskap om andre eksilvietnameseres hverdag. Nhung påpeker blant annet hvordan «gjennom å lese denne litteraturen lærer jeg mye om andre vietnameseres hverdag, noe som bidrar til at jeg får mer kunnskap om min egen hverdag». Hun bruker altså ikke litteraturen til å forholde seg til Vietnam som sådan, men til å forholde seg til sin egen tilværelse som flyktning.

Alt dette betyr ikke at skjønnlitteraturen informantene leser *bare* fungerer som kilde til kunnskap, på lik linje med for eksempel den faglitteraturen jeg har vist informantene konsentrerer seg om i fjerde fasen. I voksen alder legger flere av informantene i tillegg vekt på litteraturens estetiske funksjon, altså en vektlegging av litteraturens utforming. De tre informantene Nhung, Hao og Thanh henviser til dette når de skal beskrive hva som skiller gode og dårlige litteraturutgivelser, og legger spesielt vekt på utgivelsenes språklige utforming. Når for eksempel informanten Thanh blir spurt hvordan han vil karakterisere litteraturen han i dag syntes er givende, sier han at «språket skal være godt! Språket skal være godt, men jeg liker også at det skal være et kreativt språk». Informanten Nhung hevder på sin side «at litteraturen er bra skrevet er et viktig kriterium for at jeg skal få noe ut av litteraturen [...] Språket skal flyte». Informanten Nhung legger vekt på utgivelsenes kompleksitet i beskrivelsen av hva hun synes er god litteratur, da det er «viktig for meg at jeg kan lese noe av meg selv i litteraturen, litteraturen skal være så kompleks at det er mulig å lese den på forskjellige måter». Og endelig fremhever også informanten Hao hvordan utgivelsenes kompleksitet er viktig for hans oppfatning av litteratur, når han sier at «de ulike handlingsplanene i romanen til Petterson er veldig bra gjennomført, og hvordan forfatteren får frem forholdet mellom hovedpersonen som ung og som eldre».

En siste funksjon som har vært mindre fremme (og som samtidig tillegges mindre vekt av Mukařovský i hans teoretiske arbeider) er hvordan litteratur har en sosial funksjon for enkelte informanter i voksen alder. Spesielt de to informantene Hao og Linh fremhever hvordan litteraturen er et viktig samtaleemne når de møter venner og bekjente, og at det er viktig for dem å kjenne til litteratur for å kunne delta i disse samtalene. Informanten Linh fremhever for eksempel hvordan majoriteten av vennene hennes arbeider innen humaniora, «og dermed er veldig interessert i litteratur. [...] Og det er jo klart vi diskuterer forskjellig litteratur når vi møtes, det er jo en del av fellesinteressene våre». Det å lese og drøfte litteratur ser ut til å gi de to informantene en følelse av både samhold og samfølelse.

KONKLUSJONER

I denne masteroppgaven har jeg valgt å belyse hvilke lesekarrierer vietnamesiske innvandrere har bak seg, med det formål å tilgjengeliggjøre en nyansert og dynamisk forståelse av deres nåværende litteraturinteresse og lesevaner. Forskningsspørsmålet mitt lyder: Hvilke lesekarrierer kan en finne blant vietnamesiske innvandrere, og hvilke faktorer har påvirket utviklingen av disse? For å besvare dette forskningsspørsmålet har jeg valgt å foreta kvalitative intervju med fem vietnamesere bosatt i Norge, for så å analysere og drøfte det empiriske materialet med utgangspunkt i tre teoretiske tilnærminger. Disse har vært den samfunnsvitenskapelige livsløpsteori, Jan Mukařovskýs estetiske teorier og Pierre Bourdieus kultursosiologi.

Analysen og drøftingen av det empiriske materialet gir et svært sammensatt bilde av de fem informantenes lesekarrierer. Som følge av informantenes ulike alder og kjønn har jeg vist hvordan de har møtt historisk tid og geografisk sted med svært forskjellige utgangspunkt. Deres personlige møter med hendelsene i Vietnam gjennom det tjuende århundret har bidratt til at de fem informantene har utviklet svært differensierte lesekarrierer. Informantene har alle møtt forskjellige muligheter og begrensninger gjennom lesekarrierene sine, og de har utviklet seg i noe forskjellige retninger som lesere. Flyttingen til Norge fremstår likevel som et viktig vendepunkt for samtlige informanter, og bidrar til at litteraturlæsingen endret seg hos informantene. Etter en periode med studier, etablering av familier og lite lesing av litteratur går flertallet av informantene over til hovedsakelig å lese norske realistiske romaner som voksne – noe som underbygger betydningen av geografisk sted og historisk tid for personers lesekarrierer.

Det er samtidig påvist hvordan litteraturformidlingen fra ulike aktører har hatt betydning for utviklingen av informantenes mer spesifikke lesekarrierer. I de tidlige fasene av informantenes lesekarrierer var særlig foreldre og lærere viktige for de mer eksplisitte valg av litteratur som ble gjort, mens venner og kollegaer ser ut til å være de viktigste premissleverandørene i senere faser av lesekarrieren.

Videre er det påvist hvordan de funksjonene som blir tillagt litteraturen får konsekvenser for den litteraturen informantene leser gjennom lesekarrierene. I de tidlige fasene av lesekarrieren vektlegger informantene litteraturens underholdende funksjon, og utgivelsene som blir fremhevet i disse fasene

både engasjerer og forlyster informantene. Denne underholdende funksjonen blir ut over lesekarrierene erstattet av en kognitiv funksjon, og overgangen begrunnes av samtlige informanter med betydningen det har å lære noe av litteraturen de leser. Økt kunnskap og innsikt fremheves som avgjørende for de litterære valgene som gjøres. I de senere fasene av lesekarrierene leser flere av informantene norsk litteratur nettopp for å lære noe om det norske samfunn, samtidig som litteraturen også har en sosial funksjon ved å gi informantene et inntak til kontakter i det norske samfunn. Enkelte informanter vektlegger samtidig litteraturens estetiske funksjon i voksen alder, de opplever det som viktig at litteraturens utforming fungerer.

I voksen alder ser informantenes sterke kulturelle kapital ut til å være utslagsgivende i forhold til deres litterære smak. De gir alle uttrykk for en litterær smak som ofte blir omtalt som en norsk middelsmak, altså en preferanse for tilgjengelige romaner med åpenbare hentydninger til kulturell legitimitet. Informantene fremhever eksempler som Axel Jensens «Line», Per Pettersons «Ut og stjele hester» og Johan Harstads «Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?».

Det kanskje mest overraskende ved min studie er hvordan informantene som voksne hovedsakelig leser norsk litteratur, og synes å ha valgt bort vietnamesisk litteratur. Dette skiller seg fra andre studier, som viser at innvandrere i stor grad etterspør litteratur fra sitt opprinnelige hjemland (se Krebs & Werner 1998). En mulig forklaring på dette er mine informanters store grad av integrasjon i det norske samfunn og posisjon i den norske utdannede middelklassen der litteratur har en viktig plass, muligens kombinert med et fortsatt problematisk forhold til et land og regime de måtte flykte fra.

Denne oppgaven har gitt en innledende forståelse av enkelte lesekarrierer som finnes blant vietnamesere i Norge, men flere spørsmål gjør seg umiddelbart gjeldende. Hvilke lesekarrierer har den øvrige vietnamesiske befolkningen i Norge bak seg? Hvilke funksjoner tillegges litteraturen av øvrige vietnamesere? I hvilken grad korresponderer deres posisjon i det sosiale rommet med den litterære smaken de gir uttrykk for? Og ikke minst, hvordan skiller lesekarrierene til vietnamesiske innvandrere seg fra lesekarrierene til innvandrere med andre nasjonalitetsbakgrunner? Videre forskning rundt utviklingen av innvandreres lesekarrierer er avgjørende for at folkebibliotekene skal kunne arbeide hensiktsmessig med samlingsutvikling og formidling ovenfor innvandrere i Norge. Å gi innvandrere et fullgodt tilbud vil bidra til å styrke innvandreres videre bruk av folkebiblioteket som

kulturinstitusjon, for så lenge det ikke fokuseres på innvandreres forventninger og ønsker i møte med norske folkebibliotek vil ikke kulturtilbudet fungere optimalt.

Forslag til videre forskning

For en fullgod forståelse av vietnamesiske innvandreres litteraturinteresse vil det vil være mulig å følge opp et større og mer representativt utvalg enn det jeg har gjort, enten ved å ha flere kvalitative intervjuer eller ved å kombinere kvalitative intervjuer med kvantitative data knyttet til lesing og litteratur.

Det vil samtidig være interessant å gjennomføre komparative undersøkelser mellom innvandrere med ulike nasjonalitetsbakgrunner. Ved å gjennomføre undersøker med ulike kvalitative og kvantitative tilnærminger vil en kunne få kunnskap om hvilke litterære interesser som finnes blant innvandrere med ulike nasjonalitetsbakgrunner, og det vil være mulig for landets folkebibliotek å opparbeide et tilbud til disse brukerne.

Litteraturliste

ABM-utvikling (2008). *Hvem er de og hvor går de?: Om brukeradferd i norske storbybibliotek*. Oslo: ABM-utvikling. Lokalisert 14. mai 2008 på Verdensveven:

<http://www.abm-utvikling.no/publisert/abm-skrift/hvem-er-de-og-hvor-gar-de-1>

Appleyard, J. A. (1991). *Becoming a reader: the experience of fiction from childhood to adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2007). *Et inkluderende språk: veiledning til bruk av ord og uttrykk på innvandringsområdet*. [Oslo]: Departementet. Lokalisert 10. januar 2008 på Verdensveven:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/aid/dok/veiledninger_brosjyrer/2007/Et-inkluderende-sprak.html?id=479767

Berntsen, D. & Larsen, S. F. (1993). *Læsningsformer*. Aalborg: Forlaget Biblioteksarbejde

Biên Hòa (2007). Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon. Lokalisert 27. mai 2008 på Verdensveven: <http://www.sn.no/article.html?id=467436&o=1&search=bien%20hoa>

Blom, S. (1998). Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge. Oslo, Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Lokalisert 11. juni 2008 på Verdensveven:

http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_199816/rapp_199816.pdf

Bourdieu, P. (1986). *Kultursosiologiska texter*. Lidingö: Salamander

Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax

Durand, M. M. & Huan, N. T. (1985). *An introduction to Vietnamese literature*. New York: Columbia University Press

Fossland, T. M. (2004). *Nye generasjoner i forandringens tid: en sosiologisk studie av ulike grupper eldres fortellinger om sine liv*. Tromsø: Universitetet i Tromsø

Frønes, I., Heggen, K. & Myklebust, J. O. (red.). (1997). *Livsløp: oppvekst, generasjon og sosial endring*. Oslo: Universitetsforlaget

Furhammar, S. (1997). *Varför läser du?*. Stockholm: Carlsson

Elder, G. H. & Shanahan, M. J. (1997). Oppvekst, sosial endring og handlingsevne: et livsløpsperspektiv. I: I. Frønes, K. Heggen & J. O. Myklebust (red.), *Livsløp: oppvekst, generasjon og sosial endring* (s. 19-45). Oslo: Universitetsforlaget

Gripsrud, J. & Hovden, J. F. (2000). (Re)producing a cultural elite?: a report on the social backgrounds and cultural tastes of university students in Bergen, Norway. I: J. Gripsrud (red.) *Sociology and aesthetics* (s. 55-90). Bergen, Kristiansand: Norges forskningsråd, Høyskoleforlaget

Gullestad, M. (1996). *Hverdagsfilosofier: verdier, selvforståelse og samfunnsyn i det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget

Hamer, B. (2003). *Salmer fra kjøkkenet*. Sandefjord: BulBul Film

Hansen, J. C. (1997). Livsløp i tid og rom. I: I. Frønes, K. Heggen & J. O. Myklebust (red.), *Livsløp: oppvekst, generasjon og sosial endring* (s. 241-268). Oslo: Universitetsforlaget

Henriksen, K. (2007). *Fakta om 18 innvandrergrupper i Norge*. Oslo, Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Lokalisert 6. februar 2008 på Verdensveven: http://www.ssb.no/emner/02/rapp_200729/

Hồ Chí Minh-byen (2007). Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon. Lokalisert 27. mai 2008 på Verdensveven: <http://www.snl.no/article.html?id=592295>

Idema, W. & Haft, L. (1997). *A guide to Chinese literature*. Ann Arbor: University of Michigan

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Johannessen, A. & Tufte, P. A. (2002). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt

Krebs, L. & Werner, A. (1998). *Innvandrere og bibliotek*. Oslo: Deichmanske bibliotek

Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal

Mukařovský, J. (1970). *Aesthetic function, norm and value as social facts*. Ann Arbor: University of Michigan

Mukařovský, J. (1977a). The place of the aesthetic function among the other functions. I: J. Mukařovský, *Structure, sign, and function: selected essays* (s. 31-48). New Haven: Yale University Press

Mukařovský, J. (1977b). The aesthetic norm. I: J. Mukařovský, *Structure, sign, and function: selected essays* (s. 49-56). New Haven: Yale University Press

Mukařovský, J. (1978). Estetisk verdi som sosialt faktum: med et sammendrag om estetisk funksjon og estetisk norm. I: A. Heldal & A. Linneberg (red.), *Strukturalisme i litteraturvitenskapen* (s. 66-95). Oslo: Gyldendal

Naper, C. (2007a). *Bestselgere i bibliotek og kiosk: kvinner, lesning og fascinasjon*. Kristiansand: Høgskolen i Agder

Naper, C. (2007b). *Kvinner, lesing og fascinasjon: bestselgere i bibliotek og kiosk*. Oslo: Pax

Nguyen, T. N. (2004). *Socialist Realism in Vietnamese Literature: an analysis of the relationship between literature and politics*. Australia: Victoria University. Lokalisert 23. mai 2008 på Verdensveven: <http://eprints.vu.edu.au/archive/00000279/01/02whole.pdf>

Norsk vietnamesisk senter ([200?]). *Norsk vietnamesisk senter*. Lokalisert 6. oktober 2008 på Verdensveven: <http://www.nvsenter.org/>

Oslo kommune ([200?]). *Deichmanske bibliotek*. Lokalisert 6. oktober 2008 på Verdensveven: www.deichman.no

Propp, V. (1968). *Morphology of the folktale*. Austin, Tex.: University of Texas Press

Rosenlund, L. (1991). *Om smak og behag: en introduksjon av Pierre Bourdieus kultursosiologi*. Stavanger: Høgskolesenteret i Rogaland

Skarpenes, O. (2007). Den «legitime kulturens» moralske forankring. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 48/2007(4), 531-563

Smidt, J. K. (2002). *Mellom elite og publikum: litterær smak og litteraturformidling blant bibliotekarer i norske folkebibliotek*. Oslo: Unipub

Statsbiblioteket, Odense Centralbibliotek & Århus Kommunes Biblioteker (2001). *Frirum til integration*. Århus: Århus Kommunenes Biblioteker. Lokalisert 4. november 2008 på Verdensveven: <http://www.aakb.dk/graphics/om/Publikationer/frirum-til-integration/frirumhovedrapport.pdf>

Statistisk sentralbyrå (2007). *Innvandring og innvandrere*. Oslo, Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Lokalisert 14. mai 2008 på Verdensveven: <http://www.ssb.no/innvandring/>

Statistisk sentralbyrå (2008). *Polakker den største innvandrergruppen*. Oslo, Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Lokalisert 15. november 2008 på Verdensveven: <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/>

Stiftelsen Horisont (2006). *Horisont*. Lokalisert 6. oktober 2008 på Verdensveven: www.horisont.org

Thorsen, K. (2005). *Livshistorier, livsløp og aldring: samtaler med mennesker med utviklingshemning*. Tønsberg: Aldring og helse

Tjelmeland, H. & Brochmann, G. (2003). *Norsk innvandringshistorie: bind 3: i globaliseringens tid 1940-2000*. Oslo: Pax

Utlendingsnemnda (2004). *Retten til vern som flyktning*. Oslo: Utlendingsnemnda. Lokalisert 6. mai 2008 på Verdensveven: <http://www.une.no/Menneskerettigheter/Menneskerettighet2/>

Vaagan, R. W. (2005). *Bibliotekene og det flerkulturelle Norge: en delrapport i Bibliotekutredningen 2006*. Oslo: ABM-utvikling

Vassenden, K. (1997). *Innvandrere i Norge: hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?*. Oslo, Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå

Wikipedia: den frie encyclopedi (2008a). *Vietnams historie*. Lokalisert 4. juni 2008 i Wikipedia på Verdensveven: http://no.wikipedia.org/wiki/Vietnams_historie

Wikipedia: den frie encyclopedi (2008b). *Indokina*. Lokalisert 4. juni 2008 i Wikipedia på Verdensveven: http://no.wikipedia.org/wiki/Fransk_Indokina

Wikipedia: the free encyclopedia (2008c). *History of Vietnam*. Lokalisert 4. juni 2008 i Wikipedia på Verdensveven: http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Vietnam

Wilken, L. (2008). *Pierre Bourdieu*. Trondheim: Tapir Akademisk

Ytreberg, E. (2004). Norge: mektig middelkultur. *Samtiden*, 2004 (3), 6-15

VEDLEGG

Vedlegg I. Intervjuguide til informantene

Innledende presentasjon av mastergradsoppgave

- Presentasjon av meg selv
- Presentasjon av undersøkelsen (inkl. hensikten med undersøkelsen)
- Hva skal skje videre i intervjuet? Anonymitet!
- Informanten og jeg klargjør begreper som vil bli brukt videre i intervjuet (inkl. at informanten redegjør for relevante litteraturbegreper i Vietnam).

Innledende presentasjon av informanten (fylles ut skjematisk)

- Navn
- Alder (årstall født)
- Jobb/utdannelse
- Språkkunnskaper
- Familieforhold
- Hvor i Vietnam kommer du fra?

Innvandring til Norge og forhold til norsk/vietnamesisk litteratur

- Når kom du til Norge? Hvorfor kom du til Norge?
- Beskriv de viktigste forskjellene mellom livet ditt i Vietnam og i Norge
- Kan du fortelle litt om den vietnamesiske litteraturen du leser? Beskriv (med eksempler?) det du mener er god vietnamesisk litteratur.
- Kan du fortelle litt om den norske litteraturen du leser? Beskriv (med eksempler?) det du mener er god norsk litteratur.
- Leser du litteratur fra andre kultur- og språkområder? Hva slags litteratur foretrekker du, og hvorfor?
- Hvordan tror du flyttingen til Norge har påvirket litteraturen du leser?

Tidlig lesekarriere (barndom)

- Kan du fortelle litt om oppvekstmiljøet ditt (hvem du vokste opp med og hvor du vokste opp)?
- Hvilke holdninger til litteratur var det i oppvekstmiljøet ditt? Var det tilgang til bøker i hjemmet ditt?
- Kan du huske om foreldrene dine (eller andre) leste for deg? Fortalte historier/eventyr? Kan du nevne eksempler på dette?

Tidlig lesekarriere (ungdom)

- Når begynte du å lese litteratur selv? Hvordan fikk du tak i litteratur (for eksempel i hjemmet, på skolen, fra biblioteket, i bokhandel, fra bekjente, etc.)?
- Hva slags litteratur leste du (faglitteratur/skjønnlitteratur, genre, etc.)? Kan du nevne eksempler på litteratur du leste? Hva var det med denne litteraturen som interesserte deg? Var det litteratur du ikke kunne eller ville lese (eventuelt hvorfor ikke)?

Lesekarriere (sen ungdom/tidlig voksen)

- Når begynte du å jobbe/studere? Hvordan tror du dette har fått betydning for litteraturen du leste?
- Hva slags litteratur leste du (faglitteratur/skjønnlitteratur, genre, etc.)? Kan du nevne eksempler på litteratur du leste? Hva var det med denne litteraturen som interesserte deg? Er det litteratur du ikke kunne eller ville lese (eventuelt hvorfor ikke)?
- Hvordan fikk du tak i litteratur (for eksempel i hjemmet, på skolen, fra biblioteket, i bokhandel, fra bekjente, etc.)?

Lesekarriere (voksen)

- Hva slags litteratur leser du i dag? Hva slags litteratur leser du ikke? Hvordan ville du beskrevet en god bok (eventuelt en dårlig bok)?
- Kan du nevne eksempler på litteratur som har gjort inntrykk på deg den siste tiden? Hva var det med denne litteraturen som gjorde inntrykk på deg?
- Hvordan skaffer du deg litteraturen du leser (for eksempel i hjemmet, på skolen, fra biblioteket, i bokhandel, fra bekjente, etc.)?

- Diskuterer du noen gang litteratur med familie og venner? Kan du si noe om hvordan litteraturinteressen deres ligner/skiller seg fra din egen?
- Benytter du deg av teater? Museer? Danseforestillinger? Konserter? Kino? Er det noen av disse som fremstår som mer interessant enn litteratur?

- Før vi avslutter, er det noe du har lyst til å fortelle som vi ikke har snakket om?

Vedlegg II. Informasjonsskriv til informantene

Hei.

Mitt navn er Gøril Tvedten Jorem, og jeg er en masterstudent i bibliotek- og informasjonsvitenskap ved Høgskolen i Oslo. Jeg skal dette året skrive et større faglig arbeid (en masteroppgave), hvor jeg har valgt å skrive om innvandreres lesekarrierer.

Jeg ønsker å fokusere spesielt på vietnamesiske innvandrere og deres lesekarrierer, det vil si deres lesehistorie. Begrepet lesekarriere henviser til en persons lesevaner i ulike faser av livet, når lesevaner endret seg, hvilke faktorer som har påvirket endring i lesevaner og så videre. Jeg ønsker i tillegg å undersøke hvordan innvandreres lesekarrierer vil kunne bedre tilbudet ved norske folkebibliotek (og da spesielt Deichmanske bibliotek).

For å kunne gjennomføre denne undersøkelsen ønsker jeg å intervju 6-8 vietnamesiske innvandrere bosatt i Oslo, og kartlegge hvordan de opplever sine egne lesekarrierer. Intervjuene vil gjennomføres i januar/februar 2008, og vil vare rundt en time. Informanter vil selv kunne velge hvor intervjuene skal finne sted.

Intervjuene vil bli anonymisert slik at det ikke vil være mulig å gjenkjenne personene jeg har snakket med.

Intervjuene vil bli presentert og analysert i min masteroppgave, som vil leveres til Høgskolen i Oslo i juni 2008. Etter dette vil oppgaven være tilgjengelig i to eksemplarer ved høyskolens bibliotek.

Vennlig hilsen,

Gøril Tvedten Jorem

E-post: xxx

Mobil: xx xx xx xx

Vedlegg III. Skjønnlitteratur omtalt av informantene

Her følger en oversikt over skjønnlitteraturen informantene omtaler gjennom mine intervju med dem. Flere av verkene er utgitt flere ganger, og det har dermed vært vanskelig å fastslå akkurat hvilken utgave informantene har lest. Åndsverket skal imidlertid være de samme, selv om utgivelsene varierer.

Achebe, C. (2001). *Things Fall Apart*. London: Penguin classics

Ambjørnsen, I. (1987-1995). *Pelle og Proffen* (B. 1-10). [Oslo]: Cappelen

Ambjørnsen, I. (2008). *Hvite niggere*. Oslo: Cappelen Damm

Bévères, M. d. & Goscinny, R. (1949-1986). *Lucky Luke* (B. 1-55). Brussels: Dupuis

Buckeridge, A. (1991-1997). *Stompa-serien* (B. 1-22). [Oslo]: Cappelen

Christensen, L. S. (2008). *Beatles*. Oslo: Cappelen

Dahl, R. (2004). *Heksene*. Oslo: Gyldendal

Dao, Q. (1994). *Cuoc tinh da mat*. Los Alamitos, Calif.: Xuan Thu

Du, N. (1998). *Truyen ky man luc*. Ho Chi Minh-byen: Van Nghe

Du, N. ([19?]). *Kim Vân Kiều*. Glendale, Calif.: Dai Nam

Enquist, P. O. (1988). *Nedstörtad ängel: en kärleksroman*. Stockholm: Norstedt

Faulker, W. (1995). *The Sound and the Fury*. London: Vintage

Fosse, J. (1989). *Naustet*. Oslo: Samlaget

- Gosciny, R. (1980). *Le petit Nicolas*. Paris: Denoel
- Harstad, J. (2005). *Buzz Aldrin, hvor ble det av deg i alt mylderet?*. Oslo: Gyldendal
- Heine, H. (1984). *Venner*. Oslo: Gyldendal
- Hemingway, E. (2005). *A Farewell to Arms*. London: Vintage
- Hông, T. ([199?]). *Bien dien: truyen dai*. [S.l.]: [s.n.]
- Hosseini, K. (2007). *A Thousand Splendid Suns*. USA: Riverhead
- Hung, K. ([197?]). *Nua chùng xuân*. Glendale: Tỉnh Hoa Mien Nam
- Jensen, A. (2004). *Line*. Oslo: Cappelen
- Larsson, S. (2006-2007). *Millenium* (B. 1-3). [Oslo]: Gyldendal
- Lessing, D. (1989). *The Grass is Singing*. Boulder, Colorado: Paladin
- Lindgren, A. (2004). *Brødrene Løvehjerte*. Oslo: Cappelen Damm
- Lindgren, A. (1981). *Ronja Røverdatter*. Oslo: Damm
- Loe, E. (2000). *Nain. Super*. Oslo: Cappelen
- Løes, S. S. (1999). *Yoko er alene*. Oslo: Cappelen
- Marstein, T. (2007). *Gjøre godt*. Oslo: Gyldendal
- Melnæs, H. (2007). *En helt vanlig dag på jobben: Se og hør fra innsiden*. Oslo: Kagge

- Newth, M. & Newth, P. (1980). *Mammaen min er så høy som stjernene*. Oslo: Tiden
- Nexø, M. A. (1988). *Pelle Erobreren*. Oslo: Tiden
- Nguyen, G. T. H. (2005). *Khi đống minh tháo chày*. San José, Calif.: [s.n.]
- Pepetela (2003). *Den gamle skilpadden*. Oslo: Cappelen
- Perrault, C. (2001a). Le petit chaperon rouge. I: C. Perrault, *Les contes de Perrault*. Charleston, South Carolina: BookSurge Publishing
- Perrault, C. (2001b). La belle au bois dormant. I: C. Perrault, *Les contes de Perrault*. Charleston, South Carolina: BookSurge Publishing
- Perrault, C. (2001c). Cendrillon ou la petite pantoufle de vair. I: C. Perrault, *Les contes de Perrault*. Charleston, South Carolina: BookSurge Publishing
- Pettersen, P. (2003). *Ut og stjale bester*. Oslo: Oktober
- Plath, S. (2005). *The Bell Jar*. London: Faber & Faber
- Saint-Exupéry, A. d. (2001). *Le petit prince*. Fort Washington, PA: Harvest Books
- Sandberg, L. (1986). *To bus tett i tett - og vi som bor her: vår i byen, og sommer på øya*. Oslo: Cappelen
- Scherfig, H. (1984). *Det forsømte forår*. København: Gyldendal
- Sommer-Bodenburg, A. (1985-1989). *Den vesle vampyren* (B. 1-8). Oslo: Gyldendal
- Tiller, C. F. (2008). *Skråninga*. Oslo: Aschehoug

Tolstoj, L. (2003). *Anna Karenina*. London: Penguin classics

Twain, M. (2007). *The Adventures of Tom Sawyer*. London: Penguin Classics

I tillegg er de tre vietnamesiske folkeeventyrene «Den vidunderlige blomsten», «Vannets raseri» og «Padden er himmelens onkel» lest av informantene.